Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Digitized by Google

OK 62-187

Digitized by Google

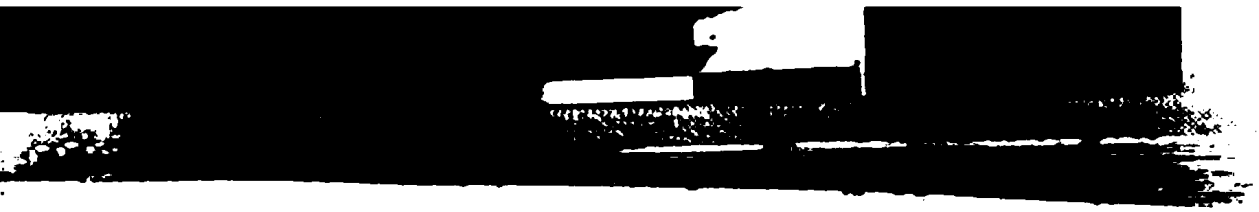

Digitized by Google

Digitized by Google

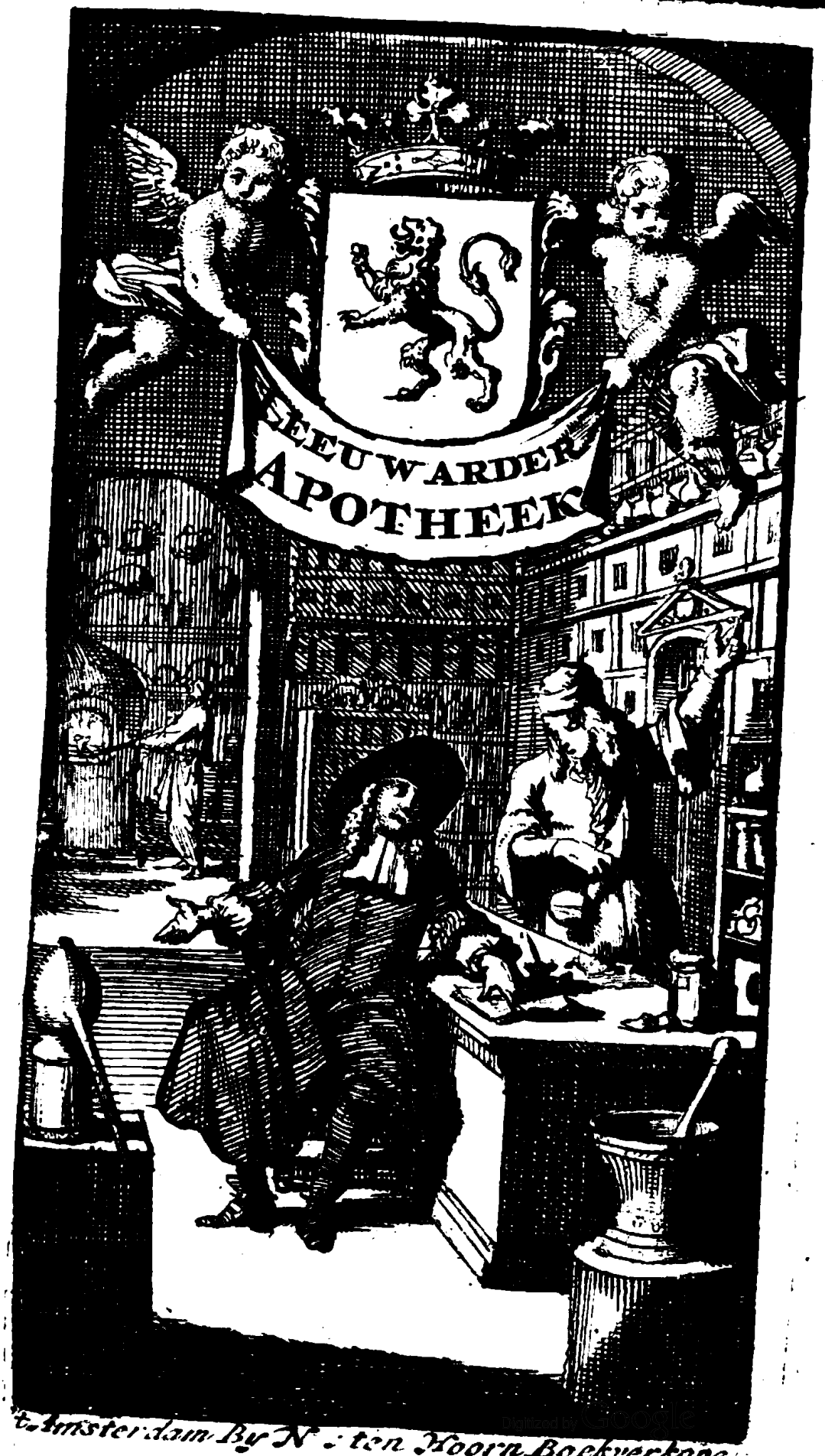
LEEUWARDER
APOTHEEK
t'Amsterdam By N: ten Hoorn Boekverkope

Digitized by Google

645 F 36

DE LEEUWARDER APOTHEEK,

Volgens de
Galeniſche en Chimiſche wyze;

Door den arbeit van't Genoodſchap der Artzen dier Stede opgemaakt en nagezien, en door d'achtbaarheid der Majeſtraat beveſtigt.

Naer den tweden Latynſchen Druk in't Nederduitſch vertaalt.

DE VIERDE DRUK.

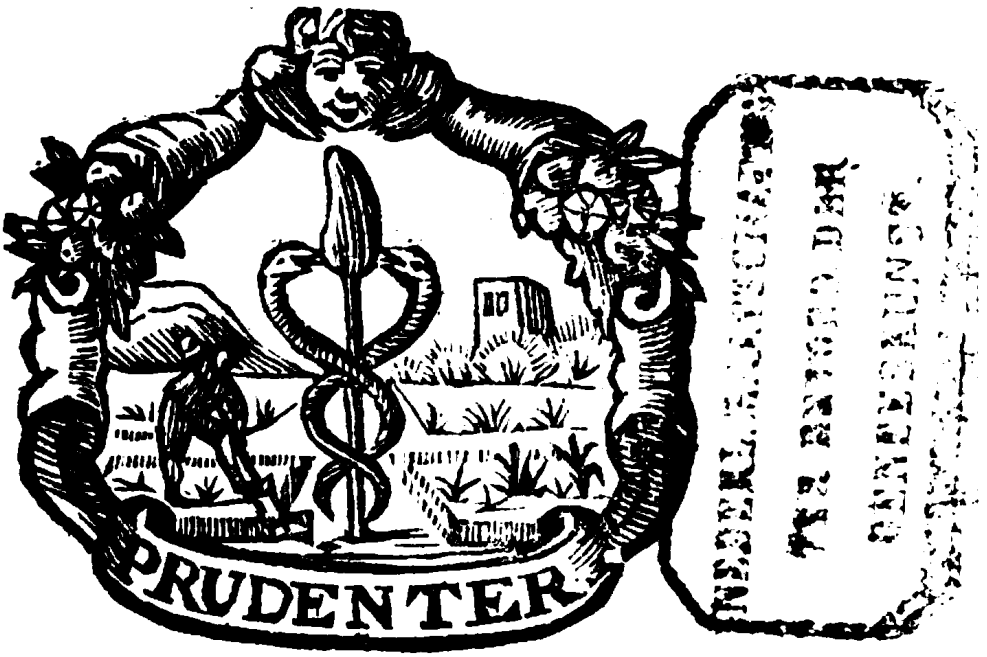

T'AMSTERDAM,
By NICOLAAS TEN HOORN,
Boekverkoper, 1712.

Digitized by Google

Digitized by Google

OPDRACHT

Aan de zeer ontzachchelijke

MAJESTRAAT

Van

LEEUWARDEN;

De HEEREN H. H.

FRANCOIS de SWART,
TIBERIUS TÆCAMA,
EPÆUS WIELINGA,
JACOBUS REECALF,
} Burgermeesteren.

HECTOR FENNEMA,
JAN ALBERTS BUMA,
JARICHUS BANGA,
MICHAEL vander MALEN,
SIOERDT WESTERHUYS,
SIERK TANIA
} Schepenen.

NICOLAUS POUTSMA,
JOHANNES van AARSSEN.
} Boumeesteren.

Mitsgaders den Heere

JOHANNES DOTINGH, der zelver Secretaris.

Digitized by Google

Hoogachtbare, wyze, zeer voorziene erentfeste Heeren.

NAdien niemant kan ontkennen, dat gy met kloekmoedige voorzichtigheit, billyke gerechtigheit, en rechte billykheit uw aanbevolen pand wel in acht neemt; zo hebben wy insgelyks, 't geen ons in d'uitmuntende Hooftſtad van Frieſland (geenzins de minſte onder de Landſchappen) toevertrouwt is, in geenen deele willen verwaarloozen, noch zulks met goeden geweeten kunnen doen: aangezien wy tot noch toe onzeker zyn, of de Geneesmiddelen op eene, of verſcheidene wyze, zo als 't be-

Digitized by Google

t'behoort, of kwalyk bereit werden; dan of ze ook wel volgens het eigen goeddunken van dezen of geenen Apotheker in't byzonder, met zeer groot nadeel voor de Artzen, en byna onverbeterlyke ſchade voor de Kranken, toegemaakt, uitgelevert en verkocht worden.

Op dat wy derhalven niet te ſlaafachtig aan d'uitlandſche Apotheken hangen bleeven, of d'Apothekers daar in niet te zeer omdoolden, ofte oneenig bleven waggelen, hebben wy ondergeſchreve Artzen binnen Leeuwarden (beoogende allezins het voordeel van 't gemeen) zo met onderling algemeen, als eenparig

Digitized by Google

goedvinden, arbeit, en getrouwe neerſtigheit van 't voorgedachte Genoodſchap dezen Apotheek opgerecht.

Den welken wy, in dier voegen door onzen yver en vlyt (onder de genade van den drieeenigen alleropperſten GENEESHEER) uitgewerkt, onder uwe beſcherminge nederleggen; op dat de voorgemelte onze Apothekers aan zeer weinige keuren, wetten en regelen, door uw achtbaarheit bekrachtigt, verbonden en verplicht werdende, zich ganſch zeker naar onze ordens in 't vervaardigen en 't bereiden dier dingen ſchikten: 't geen wy voor tegenwoordig U. E. A. aanbieden, opdragen en toe-

Digitized by Google

toeeigenen; terwyl wy den genen, die 't roer der regeringe onder 't Leeuwenſchilt beſtieren, alle geluk en welvaren aan 't gemeen, ter eere des Almachtigen, en tot onze geduurige trooſt, uit het binnenſte onzer harten, met alle voorſpoed toewenſchen.

Zynde U. E. E. A. A. onderdanige Artzen,

FEIJO JOANNES WINTER.
TAMMERUS POUTSMA.
JOHANNES DAVID PORTZ.
FEICO ISELSTEIN.
JOHANNES BALCK.
JOHANNES HEMSTERHUYS.
ARNOLDUS HUPPE.
WILHELMUS ACRONIUS.
JOHANNES PHELTEN.
THEOTARDUS HELLINGA.
GREGORIUS OOSTERBAAN.

Digitized by Google

VOORREDEN AANDEN LEZER.

MOgelyk zult gy u, gunſtige Lezer, verwonderen, dat gy onzen Apotheek, voor eenige jaaren in 't licht gegeven, nu wederom nagezien en herdrukt, zo zeer van andere *Diſpenſatoria* ziet verſcheelen; beſchouwende en onze verbetering, en dat ze volgens de redelyke geneeskunde dezer eeuwe met bygevoegde geneesmiddelen verſiert is: doch verwonder u niet; de reden leit ons daar toe; de gezondheit gebiet het ons; de verſcheide toebe-

rei-

Digitized by Google

reiding der geneesmiddelen dringt het aan, overmits men in 't bereiden van een geneesmiddel, gelyk het betaamt, niet op eenerlei wyze en order, zo ten aanzien van 't gewicht, als van de maat en 't getal, te werk gaat; 't geen aan ons, die hier ter ſtede in 't bevorderen der gezondheid de Geneeskunde oeffenen, de grootſte verhindering, en den kranken geen geringe ſchade zou kunnen toebrengen. Wy trotzeeren niemant; zoeken genen eigenen lof, noch willen tegen andere uitvaren, of andere *Dispenſatoria* opentlyk verwerpen, of verbeteren: 't zal ons genoeg zyn ons oogmerk ten goeden einde bereikt te hebben; verzekert zynde, indien wy alles naar 't welgevallen, en de bevatting van andere niet mochten voortgebracht hebben, dat 'er niets onredelyks in bevonden zal worden: en hebben wy alleen getracht het beſte

van

Digitized by Google

van 't Gemeen te bevorderen; en gy, gunstige Lezer, neem het in 't goede, gebruik het met vrucht, en vaar wel.

VAN

Digitized by Google

VAN DE CHYMISCHE CHARACTERS,

Die meeſt in 't gebruik zyn.

Acetum. *Azyn.* ☥

Acetum deſtillatum. *Gediſteleerde Azyn.* ⚸

Alembicus. *Een diſtelleerhelm.* ⚱

Alumen. *Aluin.* ♁

Antimonium. *Spiesglas,* ♁

Aqua deſtillata, *of* ſtillatitia. *Gediſtelleertwater.* ▽

Aqua fortis. *Sterkwater.* ▽

Aqua pluvialis. *Regenwater.* ▽

Aqua Vitæ. *Specerybrandewyn.* ☌

Arena

Digitized by Google

Van de Characters.

Arena.
Zand.

Arſenicum album.
Wit Rottekruit.

Balneum mariæ, *of* Maris.
Kookendwaterbadt.

Balneum vaporis.
Waazembadt.

Calx viva.
Ongebluſte Kalk.

Cancer.
Kreeft.

Caput mortuum
Krachteloos overblijfzel.

Cinnabaris.
Vermiliqen.

Crucibulum.
Smeltkroes

Cucurbita.
Diſtelleervat.

Dies.
Dag.

Hora
Uir.

Ignis

Digitized by Google

Van de Characters.

Ignis.
Vuur. △

Jupiter, *ſeu* ſtannum.
Jupiter of *Tin.* ♃

Luna *ſeu* Argentum.
De maan of *zilver.* ☾

Mars, *ſeu* ferrum, *vel* Chalybs.
Mars of *yzer* of *ſtaal.* ♂

Menſis.
Een Maant. ☒

Mercurius *ſeu* Argentum vivum
Quik of *Quikſilver.* ☿

Mercurius præcipitat:
Neergeploſte Quik.

Mercurius ſublimatus.
Opgehevene Quik.

Nox.
Een nacht. ☽

Oleum.
Oly. ☌

Pulvis.
Poeder of ſtof. ⊙

Retorta
Een Retort.

Sal

Digitized by Google

Van de Characters.

Sal Armoniacum.
Armoniak zout.

Sal Commune *ſeu* culinare.
Gemeen of Keukenzout.

Sal Gemmæ.
Bergzout.

Sal Nitrum *ſive* petræ.
Salpeter of ſteenzout.

Saturnus *ſeu* Plumbum.
Saturnus of Loot.

Sol *ſeu* Aurum.
De Son of Gout.

Spiritus.
Geeſt.

Spiritus vini.
Brandewijn.

Spiritus vini rectificatus.
Gediſtelleerde Brandewyn.

Sulphur.
Zwavel.

Tartarus.
Wynſteen.

Tinctura.
Afverwig uittrekzel. 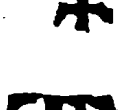

Tutia

Digitized by Google

Van de Characters.

Tutia.
Oogwit.

Venus *sive* Cuprum.
Venus of *Koper.*

Viride æris.
Spaansgroen.

Vitriolum.
Vitriool of *Klemy.*

Urina.
Pis.

Van

Digitized by Google

Van de

Medicynale

GEWICHTEN

En onze

MAATEN,

EN DER ZELVER

TEKENEN.

gr. Een Grein, zynde de zwaarte van een matelyk gerſtekoorn.

℈. Scrupel, of Scripel.

ʒ. Dragma.

℥. Een Once.

℔ß. Een Halfpond

℔. Een Medicynpond, wegende twalef Oncen, doch een Burgerspond zeſtien.

Wel-

Digitized by Google

Van Maaten en Gewichten.

Welkers gedeelte en zwaarte, gelyk het van een Geneesheer gebruikt werd, de volgende Tafel aanwyst.

Gewigten.	gr.	℈.	ʒ	℥	℔ß
℈.	20.				
ʒ.	60.	3.			
℥.	480.	24.	8.		
℔ß	2880.	144.	48.	6.	
℔.	5760.	288.	96.	12.	2.

M. Een Handvol; zo veel men met de hand begrypen kan.

P. Een Vingergreep; zo veel men met de zaamgevoegde tippen van drie vingeren kan opvatten.

N. Een Getal. } dus telt men de
Par. Paaren of twe } vruchten.

Digitized by Google

ãã. Van elks even veel, dat is, dat men van elk een gelyke gedeelte moet nemen.

P. Æ. Gelyke deelen, dat is; dat 'er gelyke deelen te nemen zyn.

Q. S. Zo veel 'er genoeg is.
Q. P. zo veel 't u gelieft.
Q. V. zo veel gy wilt.
} Wanneer men 't gewicht en de maat aan 't goedvinden van den Apoteker laat.

S. A. Volgens de kunſt; als men aan den Apoteker de wyze van bereiding aanbeveelt.

S. S. S. Laag op laag; wanneer men twee dingen by beurten op malkander moet ſchikken.

M. F. Laat het dus vermengt worden.

Digitized by Google

DE LEEUWARDER APOTHEEK.

I. AFDEELINGE.

Van d'enkele Geneesmiddelen, die men in de winkels gereet moet hebben.

Radices, *Wortelen.*

Acori, *of* Calami aromatici Officinarum, *welriekende Lis.*
Alcannæ, *Alkannet of Blanket-wortel.*
Altheæ, *of* Bismalvæ, *Heemswortel.*
Angelicæ, *Engelwortel.*
Apii, *Juffrouwmerk.*
Ari, *Kalfsvoet.*
Aristolochiæ cavæ, *holle*
longæ, *lange* } *Holwortel.*
rotundæ, *ronde*

Asari,

Digitized by Google

Aſari, *Mansooren.*
Aſparagi, *Aſpergien.*
Bardanæ, *of* lappæ majoris, *Kliſſen.*
Biſtortæ, *Hartstong.*
Bruſci, *of* Ruſci, *ſtekende Palm.*
Bryoniæ. *wilde Wyngaart,*
Calami aromatici, *zie* Acorus.
Carlinæ, *Everwortel.*
Chelidonii majoris, *groot* } *ſtinkende Gou*
minoris, *klein* }
Chinæ, *Pokwortel.*
Cichorei, *Zuikerei.*
Conſolidæ majoris, *of* Symphyti, *Waalwortel, en Smeerwortel.*
Contrajervæ, *Tegengiftwortel.*
Coſti ultriusque, *zoete en bittere Balzem.*
Cyperi longe, *lange* } *wilde Galega.*
rotundi, *ronde* }
Dictamni albi, *of* Fraxinellæ. *lange Eſſchen.*
Enulæ campanæ, *of* Helenii, *Alanswortel.*
Eryngii, *Kruiswortel, of Duivelsnaaygaren.*
Filicis, *Varen.*
Fœniculi, *Venkel.*
Galangæ majoris, *groote* } *Maagwortel.*
minoris, *kleine* }
Gentianæ, *Kruiswortel, of Gentiaan.*
Hellebori albi, *witte* } *Nieswortel.*
nigri, *zwarte* }
Hermodactylorum, *Hertjeswortel.*

Jalap-

Digitized by Google

Jalappæ, *Wonderbloemswortel van Peru.*
Imperatoriæ, *of* Oſtrutii, *Negenkraay, of Meeſterwortel.*
Iridis Florentinæ, *Florentyner Lis,*
Lapathi acuti, *of* Oxylapathi, *wilde Patientie.*
aquatici, *of* Hydrolapathi, *Water-patientie.*
Leviſtici, *Lavaswortel.*
Liliorum alborum, *witte Lelybollen.*
Liquiritiæ, *of* Glycyrrhizæ, *Zoethout.*
Mechoäcannæ, *witte Purgeerwortel.*
Ononides, *of* Réſtæ Bovis, *Prangwortel.*
Pœoniæ maris, *Peonywortel.*
Pentaphylli, *Vyfvingerwortel,*
Petaſitidis, *Peſtwortel.*
Petroſelini, *Peterzelywortel.*
Pimpinellæ, *Pimpernelwortel.*
Polypodii quercini, *Eike Varen.*
Pyrethri, *Bertranwortel.*
Raphani majoris. *of* ruſtici, *of* ſylvestris, *Mierks-of Peperwortel.*
Rhabarbari, *of* Rhei, *Melezoenwortel.*
Rubiæ tinctorum, *Meekrabbe.*
Salſæ parillæ, *wilde ſteekende winden.*
Saxifragiæ, *Steenbreekwortel.*
Scorzoneræ, *Adderwortel.*
Scrophulariæ, *Speenwortel.*
Serpentariæ, *Serpenttongswortel.*
Taraxici, *of* dentis Leonis, *Hengſtwortel.*
Tormentillæ, *Zevenbladswortel.*

Tur-

Digitized by Google

Turbith, *purgerende Heemſtwortel.*
Valerianæ, *of* Phu, *Speerkruidswortel.*
Vincetoxici, *of* Hirundinariæ, *Zwalvenwortel.*
Zedoariæ, *Zeverwortel.*
Zinziberis, *Gember.*

Fungi, *Uitwaſſchen.*

Agaricus, *Lorkerboomskampernoelie.*
Auriculæ Judæ, *of* Fungi ſambuci, *Judasooren.*
Orbicularis, *Boviſt.*

Cortices, *Baſten.*

Aurantiorum, *Oranyeappelſchil.*
Caſſia caryophyllata, *Nagelhout.*
Caſſia lignea, *Boſchkaneel.*
Cinnamomum, *Kaneel.*
Citriorum, *of* malorum citri, *Citroenſchil.*
Granatorum, *Granaatſchil.*
Kinæ Kinæ, *Koortsbaſt.*
Ligni guajaci, *Pokhoutsbaſt.*
Macis, *Foelie.*
Pomorum Chinæ, *Sinaasappelſchil.*
Radicum Capparum, *Kapperwortelbaſt.*
Sambuci, *Vlierwortelbaſt.*
Tamarisci, *Tamaribaſt.*
Winterani, *of* Cinnamomum Magellanicum, *Magellaanſche Kaneel.*

Ligna

Digitized by Google

Ligna, *Houten.*

Aloës, *of* Xyloaloës, *Aloënhout.*
Amara Dulcis, *of* Dulcamara *Alfsranken.*
Colubrinum, *Slangehout.*
Guajacum, *of* Sanctum, *Pokhout.*
Juniperinum, *Jeneverhout.*
Nephriticum, *Graveelhout.*
Rhodium, *Rozenhout.*
Santalum citrinum, *geel* } *Zandelhout.*
rubrum, *root* }
Saſſafras, *Zweethout.*

Herbæ & Folia, *Kruiden en Bladeren.*

Abrotoni maris, *Averuit manneken.*
Abſinthii romani, *roomſche* } *Alzem.*
vulgaris, *gemeene* }
Agerati, *Leverbalzem.*
Agrimoniæ, *Ontſtoppent kruid.*
Anethi ſummitates, *toppen van dil.*
Artemiſiæ, *Byvoet.*
Aſari, *Mansooren.*
Baſilici, *of* Ocymi, *Balzem.*
Betonicæ, *Betony.*
Bismalvæ, *of* Altheæ, *dubbelde Malve, of Heems.*
Calaminthæ, *Kalamint.*
Capilli Veneris, *Venushaer.*
Cardui benedicti, *gezegende Diſtel.*

Digitized by Google

Centaurei minoris ſummitates, *toppen van klein Duizentguldenkruid.*
Chamædrios, *Chamanderlein.*
Chamæpitios, *Veldcipres.*
Cicutæ, *Wrange of Schorfte.*
Dictamni Cretici, *Kandiſch Kraamkruid.*
Epithymi, *wilde Tym.*
Eriſimi, *Heeskruid.*
Eupatorii Cannabini, *Hennipboelkenskruid.*
Fumariæ, *Duivekervel.*
Galegæ, *Galege.*
Hyperici ſummitates, *toppen van Sint Jans-kruid.*
Hyſſopi, *Yſoop.*
Lavendulæ, *Lavendel.*
Lauri, *Laurier.*
Majoranæ, *Majolein.*
Malvæ, *Keesjesblaaden, Malve.*
Marrubii, *of* Praſſii, *Walrouw.*
Matricariæ, *Mater, Moederkruid.*
Melliſſæ, *Konfielje de grein, Citroenkruid.*
Menthaſtri, *wilde Munt.*
Menthæ crispæ, *Kruizemunt.*
Naſturtii aquatici, *water*
hortenſis, *tuin* } *Kers.*
hyemalis, *winter*
Nepethæ, *Nip.*
Nicotianæ, *of* Tabaci, *Tabak.*
Origani Cretici, *Kretiſche*
vulgaris, *gemeene* } *Orego.*

Phel-

Digitized by Google

Phellandryi, *of* Cicutæ paluſtris, *Watereppe*
Pimpinellæ, *Pimpernel.*
Pulmonariæ maculatæ, *Longekruid.*
Rorismarini, *Rozemarein.*
Rutæ, *Wynruit.*
Sabinæ, *Zevenboom.*
Salviæ, *Salie.*
Sabioſæ, *Borſtkruid.*
Scolopendrii, *of* Ceterach, *Hertstong.*
Scordii, *Waterlook.*
Sennæ, *Zennebladen.*
Serpylli, *Quendel, of wilde Thym.*
Soldanellæ, *Zeelock.*
Solidaginis Saracenicæ, *Heidenſch Wondekruid.*
Tanaceti cum floribus, *Reinevaar met de bloemen.*
Thymi cum floribus, *Thym met de bloemen.*
Trifoli aquatici, *waterdrieblad.*
Tuſſilaginis, *of* Farfara, *Hoefbladen.*
Verbasci, *Wollekruid.*
Verbenæ, *Yzerhart.*
Veronicæ, *Eerenprys.*
Virgæ aureæ, *gulde Roede.*

Flores, *Bloemen.*

Balauſtia, *of* Granatorum Sylveſtrium, *Granaatbloemen.*
Betonicæ, *Betonybloem.*
Calendulæ, *Goudsbloem.*

Digitized by Google

Chamæmeli romani, *Roomſche* } *Kamil.*
vulgaris, *gemeene* }
Croci, *Saffraan.*
Lavendulæ, *Lavendelbloem.*
Lilia convallia, *Dallelien,*
Meliloti. *Melotebloem.*
Papaveris erratici, *of* rhœados, *Koornrozen.*
Pœoniæ, *Peonyrozen.*
Rorismarini, *Rozemareinbloem.*
Roſæ pallidæ, *bleeke* } *Rozen.*
rubræ, *roode* }
Salviæ, *Saliebloem.*
Sambuci, *Vlierboom.*
Schœnanthi, *Kemelshooy.*
Stæchados, *vreemde Lavendel.*
Tanaceti, *Reinevaarbloem.*
Tiliæ, *Linnebloeizem.*
Violæ, *Violebloem.*

Semina, *Zaden.*

Agni caſti, *Kruiszaad.*
Ammios. *Koningskomyn.*
Amoni, *ronde Nagelen.*
Anethi, *Dilzaad.*
Aniſi, *Anyszaad.*
Apii, *Eppezaad.*
Aquilegiæ, *Akelyzaad.*
Bardanæ, *Kliſſenzaad.*
Cannabis, *Hennipzaat.*

Car-

Digitized by Google

Cardui benedicti, *gezegende Distelzaad.*
Mariæ, *Maryendistelzaad,*
Cardamomi minoris, *kleine Kardemom.*
Carthami *of* Cnici, *bastert Saffraanzaad.*
Carui, *of* Carei, *Kerwyzaad.*
Ciceres rubri, *roode Cicers,*
Citri, *Citroenpitten.*
Coriandri, *Koriander.*
Cubebæ, *Staartpeper.*
Cucumeris, *Komkommerzaad.*
Cucurbitæ, *Kauwoerdenzaad.*
Cumini, *Komyn.*
Cydoniorum, *Queepitten.*
Dauci cretici, *Vogelnestzaad.*
vulgaris, *Peenzaad.*
Erucæ, *Raketzaat.*
Fabæ, *Boontjes.*
Fœniculi, *Venkelzaad.*
Fœnugræci, *Fenegriekzaad.*
Geniſtæ, *Bremzaad.*
Grana Paradyſi, *of* Cardamomum majus, *Grein, Paradyskorlen.*
Hordeum integrum, *Hoendergarst.*
mundatum, *gepelde Garst.*
Hyoſcyami albi, *wit Bilzenzaad.*
Leviſtici, *Lavaszaad.*
Lini, *Lynzaad.*
Lupini, *Boksboonen.*
Malvæ, *Keesjeszaad.*
Milii ſolis, *of* Lithoſpermi, *Peerlzaad.*
Napi,

Digitized by Google

Napi, *of* Buniadis, *Raapzaad.*
Naſturtii, *Kerszaad.*
Nigellæ, *of* Melanthii, *Narduszaad.*
Nuclei Perſicorum, *Perſikpitten.*
Papaveris albi, *wit Mankopzaad.*
Pœoniæ, *Peonyzaad.*
Petroſelini Macedonici, *Macedoniſch Peterzelyzaad.*
vulgaris, *gemeen Peterzelyzaad.*
Rutæ, *Wynruitzaad.*
Seſelios Maſſilienſis, *gekronkelt Venkelzaad.*
Sileris montani, *Ezelskomyn.*
Sinapi, *Moſtertzaad.*
Staphidis agriæ, *Luiskruidzaat.*
Urticæ minoris, *klein Netelzaad.*
Zedoariæ, *of* Santonici, *Zeverzaad.*

Fructus, *Vruchten.*

Alkekengi, *of* Halicacabi, *Krieken van over zee.*
Amygdalæ amaræ, *bittere* } *Amandelen.*
dulces, *zoete* }
Baccæ Juniperi, *Jeneverbezien.*
Lauri, *Bakelaar.*
Sambuci, *Vlierbezien.*
Capita papaveris, *Maankoppen.*
Caryophylli aromatici, *Nagelen.*
Caſſia fiſtula, *Pypkaſſie.*
Colocynthis, *Koloquintappels.*
Ficus, *Vygen.*

Gal-

Digitized by Google

Gallæ, *Galnoten.*
Jujubæ, *Borſtpruimen.*
Kermes grana, *of* Coccus Baphica, *Karmozynbezien.*
Myrobalani citrini, *geele Roloopsnoten.*
Nuces moſchatæ, *Moſchaatnoten.*
Vomicæ, *Kranoogen.*
Paſſulæ majores, *Rozynen.*
minores, *Krenten.*
Peper album, *witte*
Braſilienſe, *Brazielſche*
longum, *lange*
nigrum, *zwarte*
} *Peper.*
Pruna, *Pruimen.*
Tamarindi, *Tamaryn.*

Farinæ, *Meelen.*

Amylum, *Styfzel, Ameldonk.*
Fabarum, *Boonemeel.*
Fœnugræci, *Fenegriekmeel.*
Hordei, *Gerſtemeel.*
Lupinorum, *Boksboonenmeel.*
Radicum Althææ, *Heemswortelmeel.*
Seminis Lini, *Lynzaatmeel.*

Succi liquidi & condenſati, Gummi & Reſinæ, *dunne en dikke Sappen, Gommen en Harſſen.*

Acacia vera, *oprechte Acacie.*

Digitized by Google

Aloë hepatica, *Leveraloë.*
ſoccotorina, *of* ſuccotrina, *Sokotoriner Aloë.*
Ambra liquida, *dunne Amber.*
Ammoniacum, *gom Ammoniak.*
Aſſa fœtida, *Duivelsdrek.*
Balſamum Copaivæ.
Peruvianum, *Balzem van Peru.*
Bdellium.
Benzoin, *Benzoin.*
Camphora, *Camfer.*
Catechu.
Cholophonia, *Spiegelhars.*
Euphorbium, *ſap van Toorze van Peru.*
Galbanum, *gom Galbanum.*
Gitta chemou, *of* Gutta gamandra, *Gittegom.*
Glycyrrhizæ ſuccus, *drop van zoethout.*
Gummi Animæ.
Arabicum, *Arabiſche gom.*
Carannæ.
Elemni.
Juniperinum, *Jenevergom.*
Lacca, *Gomlak.*
Tacamahaca.
Ladanum, *gom Ladanum.*
Limonum ſuccus, *Lamoenſap.*
Manna, *Manne.*
Maſtix, *Maſtik.*
Olibanum, *of* Thus, *Wierook.*

Opi

Digitized by Google

Opium, *ſap van Heulen.*
Opoponax.
Pix navalis, *ſcheeps Pik.*
Reſina abiëtina, *Denneharſt.*
pini, *pynharſt, renzenharſt.*
Terebint: communis, *Geelharſt.*
veneta, *Venetiaanſche Harſt.*
Saccharum album, *witte*
candum, *kandy*
Canarinum, *kanary*
rubrum, *roode*
} *Zuiker*
Sagapenum.
Sanguis Draconis, *Draakebloed.*
Sarcocolla, *Viſchlym.*
Scammonium, *of* Diagridium.
Styrax calamita, *harde*
liquida, *dunne*
} *Styraks.*
Tartarus vini albi, *witte Wynſteen.*
Tragacanthum, *gom Dragant.*

Animalia, eorumque Partes & Excrementa: *Dieren, der zelver Deelen en Uitwerpzelen.*

Axungia porci, *Verkensreuzel.*
Bezoar occidentalis, *Weſtindiſche Bezoar.*
orientalis, *Ooſtindiſche Bezoar.*
Cantharides, *Spaanſche vliegen.*
Caro viperarum, *Addervlees.*
Caſtorium, *Beverzwyn.*

Digitized by Google

Cera alba, *wit Waſch.*
Flava, *of* citrina, *geel Waſch.*
Chelæ cancrorum, *Kreefteſcheeren.*
Cornu Cervi, *Hartshoorn.*
Ebur foſſile, *Ceratietſteen, of gegrave Yvoor.*
Fel taurinum inſpiſſatum, *uitgedampte Oſſegal.*
Ichthyocolla, *Huizenblas, Viſchlym.*
Jecinora & fella Anguillarum exſiccata, *gedroogde levers en gallen van Alen.*
Lapides Aſellorum piscium, *Schelviſchſteentjes.*
Lumbrici terreſteres, *Aartpieren.*
Mel, *Honig.*
Millepedes, *of* Aſelli, *Piſſebedden.*
Moſchus, *Moſchus.*
Oculi cancrorum fluviatilium, *Oogen van Rivierkreeften.*
Sanguis Hirci, *Bokkebloed.*
Scorpiones, *Scorpioenen.*
Sepiæ os, *Zeeſchuim.*
Sevum Hercinum, *Bokketalk.*
Ovillum, *Schapeongel.*
Sperma Ceti, *Walſchot.*
Spodium ex Ebore, *gebrant Yvoor.*
Teſticuli Caballini in furno exſiccati, *gedroogde Hengſteballen.*
Teſtæ ovorum calcinatæ, *gebrande Eyerſchaalen.*
Ungula Alcis, *Elantskluuw.*

Uni-

Digitized by Google

Unicornu marinum, *Zeeeenhoorn.*
Zibettum, *Zivet.*

Mineralia, Metalla & Lapides, *Mineralen, Metallen en Steenen.*

Ærugo, of Viride Æris, *Spaanſchgroen.*
Alumen plumeum, *pluim* } *Aluin.*
rupeum, *rauwe* }
uſtum, *gebrande* }
Antimonium, *of* Stibium, *Spiesglas.*
Bolus Armenia, *Armeniſche* } *Bolus.*
vulgaris, *gemeene* }
Borax, of Chryſocolla, *Goutlym.*
Calx viva, *ongebluſte Kalk.*
Ceruſſa, *Loodwit.*
Chalcithis, *gebrand Vitriool.*
Chalybs, *Staal.*
Cinnabaris nativa, *Bergcinnaber.*
Colcothar vitrioli, *uitgebrand Vitriool.*
Lapis calaminaris, *Klemyſteen.*
Hæmatites, *Bloedſteen.*
Judaicus, *Jodeſteen.*
Lithargyrium argenti, *Zilvergelit.*
auri, *Goutgelit.*
Mercurius vivus, *of* Argentum vivum, *Quikzilver.*
Minium, *Menie.*
Nil album, *wit Niet, Oogniet.*
Pompholyx, *Nietwit.*

Digitized by Google

Sal armoniacum, *Armoniakzout.*
Gemmæ, *Bergzout.*
Petræ, *of* Nitrum. *Salpeter.*
Sulphur, *Zwavel.*
Terra Lemnia, *Lemniſche aarde.*
ſigillata alba, *witte gezegelde aarde.*
rubra, *roode gezegelde aarde.*
Tutia Officinarum, *Oogwit.*
Vitriolum album, *witte Klemy.*
Romanum, *Roomſch Koperroot.*
Ungaricum, *Hongaarſch Koperroot.*

Marina, *Zeegewaſſchen.*

Ambra griſea, *gryze Amber.*
Corallia rubra, *roode Koraalen.*
Corallina, *Klipmoſch.*
Margaritæ, *Paarlen.*
Succinum album, *wit*
flavum, *geel.* } *Barnſteen.*

Digitized by Google

II. AFDEELINGE.

Van de Wateren en Azynen.

Enkele gediſtilleerde Wateren.

Aqua Cardui benedicti.
Centaurei minoris.
Chelidoniæ majoris.
Cinnamomi.
Cort: Aurantiorum.
Citriorum.
Florum Chamæmeli.
Sambuci.
Tiliæ.
Fœniculi.
Hyſſopi.
Lavendulæ.
Majoranæ nobilis.
Meliſſæ.
Menthæ criſpæ.
Petroſelini.
Pulegii.
Roſarum.
Rutæ.

Alle deze, na een genoegzame bydoening

van regenwater, uitgenomen 't *Aqua centaurei minoris*, 't geen van te voren eenige dagen te weiken moet geſtaan hebben, werden op de gewoone wyze overgehaalt.

Geeſtryke gediſtilleerde Wateren.

Aqua corticum Aurantiorum. Citriorum.

℞. Flavedin: Corticum Aurantiorum, *of* Citriorum recent:, vi *onçen.*
Vini gallici generoſi, xxxij *onçen.*

Haal dit elk byzonder in een kolf op't zand volgens de kunſt over.

Beide zynze goed tegens ſiekten, die uyt zuure ſlijm ontſtaan: zy verſterken de Maag, het Gedarmte, Scheylklieren, het Harte, &c.

Alleen gebruikt menze tot twee onçen; of onder andere middelen vermengt.

Aqua Liliorum Convallium.

℞. Liliorum convall: recent: *een half pond.*
Vini gallici, iv. *ponden.*

Laat dit op de vorige manier gèdiſtilleert worden.

Dit

Digitized by Google

Dit is goed tegens Hoofdziekten, voornamelyk welke uit koude, ſuure en ſlijmige vogt ontſtaan, &c. Men gebruikt het als 't voorgaande.

Aqua Rorismarini.

℞. Summitatum & Flor: Rorismarini recentium, *een half pond.*
Vini gallici, iv. *ponden.*

Laat dit op de voorgaande wyze gediſtilleert worden.

Dit is mede goed tegens ziekten, die uit koude, waterige en ſlijmige vochten ontſtaan voornamelijk die in de moeder, en 't hoofd gelegen zyn; 't verſterkt ook de Maag, het Hart, &c. 't verbetert den ſtinkenden Adem, &c. Men gebruikt het gelijk het voorgaande.

Aqua Ligni Saſſafras.

℞. Ligni Saſſafras raſi, *een half pond.*
Vini gallici, iv. *ponden.*

Laat dit volgens de kunſt, als voren, gediſtilleert worden.

Dit opent de verſtoppingen in de klieren des lichchaams, doet wel zweeten, verſterkt de Maag, 't Hart, en de Herſſenen: &c.

Men

Digitized by Google

Men gebruikt het zelden hoger als tot een onçe op eenmaal, onder iets vermengt; en voorts als het vorige.

Zamengezette Wateren.

Aqua Anhaltina.

℞. Terebinthinæ electæ, *een half pond.*
Thuris masculi, i *onçe.*
Ligni Aloes, iij *drachmen.*
Granorum Mastichis,
Caryophyllorum, *andere nemen*
Florum Anthos,
Nucum moschatæ,
Cubebarum, *andere nemen*
Galangæ,
Cinnamomi, *van elx* vi. *drachmen.*
Croci orientalis, *anderhalf drachme.*
Seminis Fœniculi,
Baccarum Lauri, *van elx een half onçe.*

Doet dit, grof gestooten, in *vyf pond Brandewyn*, laat het zes dagen meuken, en haalt het daarna met een zeer langzaam vuur op zand over; scheiende nochtans 't geen onklaar is van 't klaare.

NB.

Digitized by Google

NB. Men mag wel xv. gr. *Moſchus* in de pijp van de helm doen, als men 't deſtilleeren wil.

Dit verſterkt de Maag en andere inwendige deelen; verdrijft de flauten, drijft den ſteen uit: doch met Moſchus gemaakt, moeten de vrouwens 't voorzichtig gebruiken.

Men geeft het zonder Moſchus wel in tot ontrent een onçe; doch met Moſchus, tot een half-onçe onder iet anders vermengt; voorts mede uitwendig tegens de Jicht, en bevende leden.

Aqua anti-Epileptica.

℞. Radic: Pœoniæ maris recentium, ij *onçen.*
Dictamni albi, i *onçe.*
Herb. Majoranæ,
Salviæ, *van yder ander-halve handvol.*
Summitatum Rutæ, i *handvol.*
Flor: Liliorum convallium,
Tunicæ rubr:
Tiliæ, *van elx anderhalf onçe.*
Lavendulæ, *een halfonce.*
Rorismarini, *een onçe.*
Cinnamomi, *zes drachmen.*
Nucis moſchatæ, *een halve onçe.*

Dat

Digitized by Google

Dat geſtooten moet werden geſtooten zynde, giet 'er VIII*pond Brandewyn* op; en haal het daar na, na een genoegzame meuking, volgens de kunſt op zand over.

Dit is mede goed tegens zwijmmelingen, Hoofdpijnen, koude ſinkingen, kinderſtuipjes, &c. Men gebruikt het als 't voorgaande, doch zelden hoger als tot een half onçe op eenmaal: ook onder de Neus, &c.

Aqua anti-Paralytica.

℞. Radic: Imperatoriæ, ij *onçen.*
Raſuræ Ligni Saſſafras, iv *onçen.*
Herb: Calaminthæ,
Origani,
Rorismarini,
Salviæ,
Serpylli,
Thymi, *van yder een handvol.*
Baccar: Juniperi, vi *drachmen*
Semin: Dauci cretici,
Seſeli,
Cariophyllorum, *van elx een halfonçe.*
Cinnamomi, vi *drachmen.*

Ge-

Digitized by Google

Geſneden, en wat geſtampt zijnde, laat het in agt *Ponden Spiritus vini* ſtaan meuken, en dan op zand volgens de konſt gediſtilleert worden.

Dit is ook goed tegens andere Hooft-en zenuwziekten; 't opent de verſtoppingen uit koude taaye ſlijm; verſterkt de Maagh, 't Hart, de Milt: &c.

Men gebruikt het als 't voorgaande.

Aqua anti-Scorbutica.

℞. Radic: Raphani Sylveſtris,
Herb: recent: Becabungæ,
Trifolii aquat: *van elx een half pond.*
Cochleariæ,
Naſturtii aquat:
van elx een pond.

Geſtooten zynde, giet 'er zes pond *Franſche wyn* op, en haalt het, zonder voorgaande giſting, volgens de kunſt op zand over.

Dit is mede goed om de ſlymige vochten te verdunnen, de verſtoppingen t'openen, het water te verwecken, de pijnlijcke ſtijve leden te verbeteren, &c.

Men gebruikt het als 't vorige.

Aqua

Digitized by Google

Aqua Ceraſorum nigrorum Compoſita.

℞. Herb: Virid. Rorismarini,
ij *handevol.*
Salviæ,
Thymi, *van yder een handvol.*
Flavedinis Corticum Pomorum-Chinæ, i *onçe.*
Flor: Tiliæ,
Tunicæ rubr: *van elx ander halfonçe.*
Lilior: Convall: vi *drachmen*

Dit geſneden, en geſtamptzynde, dan

℞. Ceraſorum nigr: xij *ponden.*

Deze wat gekneuſt, en de ſteentjes ſtukken geſtoten zynde, laat het dan laag op laag gelegt, en na acht dagen op zand door eenglaze helm volgens de konſt gediſtilleert, worden.

Dit verſterkt een zwakke ſlappe maag, verdryft de flaaute; opent de verſtoppingen; verfriſcht het Hart, &c.

Men geeft het alleen tot twee onçen, ook wel met andere middelen vermengt; en mede wel uitwendig op de maag &c.

Aqua

Digitized by Google

Aqua Cinnamomi.

℞. Cinnamomi electi contusi,
x *onçen.*
Vini gallici, ij *ponden.*

Laat dit eenige dagen in een laauwe plaats meuken, daarna, vier ponden *Rozewater* daar by gedaan zynde, op zand volgens de konst gedistilleert worden.

Dit is krachtig hartsterkkende, en zeer dienstig voor een slappe maag; 't verbetert de loslijvigheit, verquikt het gemoet, &c.

Men gebruikt het alleen tot een onçe, voorts als 't voorgaande, ook onder de neus, &c.

Aqua Mastichina.

℞. Mastichis electæ, iv *onçen.*
Cinnamomi optimi, ij *onçen.*
Nucum moschatæ,
Macis, *van elx anderhalf onçe.*
Caryophyllorum, i *onçe.*

Tot poeder gebracht en onder een gemengt zynde, giet 'er vier ponden *Fransche wyn* op; laat hy dus drie daagen meuken, en haalt het daarna in zand volgens de kunst over.

Aqua

Digitized by Google

Aqua Theriacalis composita.

℞. Theriacæ noſtræ, viii *onçen.*
Myrrhæ electæ, ij *onçen.*
Camphoræ, *een half onçe.*
Spirit: vini rectificat: ij *ponden.*

Laat dit na een genoegzame meuking op zand volgens de konſt gediſtilleert worden.

Dit is byzonderlijk goed tegens peſtilentiale, en andere quaadaardige ziekten, pijn in de leden; verbetert de ſuure, ſcherpe ziltige humeuren; doet ook wel zweeten &c.

Men gebruikt het tot een half onçe, onder andere bequame middelen vermengt.

Aqua vitæ composita

℞. Cinnamomi electi, ij *onçen.*
Radic: Angelicæ,
Acori, *van yder*, ij
Drachmen.
Flaved: cortic: Aurantiorum,
Citrior: *van*
elx i *onçe.*
Florum Rorismarini,
Salviæ, *van yder een*
half onçe.

Car-

Digitized by Google

Cardamomi mundati,
Caryophyllorum, *van elx* ij *drachmen.*
Macis, *een half onçe.*

Laat alles, tot een grof poeder geſtoten, met *vyf ponden Brandewijn* overgoten, en daarna op zand volgens de konſt gediſtilleert worden.

Dit is goet tegens de zuure opriſpingen, winden, flauwtens; 't breekt de verkoutheit, verſterkt de Maag, 't Hart, en de Herzenen, &c.

Men gebruikt het als't vorige.

Aq. Zedoäriæ compoſita.

℞. Radic: Zedoariæ, iv *onçe.*
Galangæ,
Flavedinis Corticum Aurantiorum, *van elx een onçe.*
Herb. menthæ, *een handvol.*
Sem. Dauci cretici, vi *drachmen.*

Grofjes geſtoten zynde, overgiet het met *vier pond Brandewyn*, en haalt het in zand volgens de kunſt over.

Dit verbetert de wringingen, en krimpende pynen in den buik, het kolijk, het hevig braaken, en weedom; doodt de wormen

Digitized by Google

men, verdrijft alle zuure, vuile en ſcherpe ſlijm in de maag, ſcheilklieren, &c. 't verſterkt de maag, de milt, het hart, en 't hooft, &c.

Men gebruikt het alleen tot een of anderhalf onçe, of onder andere middelen ook wel vermengt.

Van de Azynen.

Acetum Calendulæ.

℞. Flor: Calendulæ, *matig gedroogt, een half pond.*
Aceti Vini, *d' alderſcherpſte,* iv *ponden.*

Laat dit in een glas, of in een verglaasde kan met een nauwen hals, van de zomerzonneſtraalen veertig dagen of langer beſcheenen, en de Azijn dan langzaam en klaar afgegooten worden.

Men gebruiktze in Peſttijden; en ze doet wel zweeten, onder andere middelen vermengt, ook uitwendig tegens de ſlaauwten onder de neus, &c.

Op dezelve manier maakt men het

Acetum Roſaceum.
Sambucinum.

Men gebruiktze beide op dezelve manier, doch

Digitized by Google

doch die van *Rozen*, meerder om het hoofd te doen, en aan te ruiken.

De *Vlierazyn* gebruikt men meerder om te zweeten; beide tegens de hitzigheden, ontsteekingen, &c.

Acetum distillatum.

℞. Aceti vini optimi, *zo veel als 'er genoeg is.*

Als de kolf tot op een derde na vol is, stelt ze dan op d'assche, en distilleert het eerst op een zacht vuurtje, op dat de onnutte vocht uitlekke; daarna het vuur allenskens vermeerderende, trekt 'er de zuure vocht uit.

Men gebruiktze onder andere middelen vermengt om 't zweeten te verwekken, in Pestilentiale koortzen, en quaadaardige ziekten, &c.

Acetum Rutaceum compositum.

℞. Folior: Rutæ recentium,
iij *handevol.*
Castorei, iij *drachmen.*
Assæ fœtidæ, *een drachme.*

Laat dit eenige dagen in *twee pond Wynazyn* geweekt werden.

Men gebruiktze in vuurige ziektens, dolle Hondsbeet, hoofdpijnen, moederqualen &c.

Digitized by Google

III. AFDEELINGE.

Van de Syropen en Moezen.

Syrupus Carminativus,

℞. Ligni Saſſafras, *anderhalf onçe.*
Flaved: Cortic: Aurantiorum, ij *onçen.*
Foliorum Menthæ viridis, iij *handevol.*
Flor: Chamæmeli Romani, *een onçe.*
Semin: Dauci Cretici, ij *oncen.*
Fœniculi,
Carui, *van yder anderhalf once.*
Nucum moſchatæ,
Macis, *van elx* ij *drachmen.*

Dit geſneden en gekneuſt zynde, giet 'er in een glaze kolf een genoegzame veelte regenwater op, en trekt 'er na 't opſtellen van een helm door diſtilleeringe omtrent een pond water af; klenſt dan de vocht door, na d'overhaling in de kolf gebleven, heldert het met *twee pond witte zuiker*, en kookt het t'zamen tot de dikte van koekjes; op 't laaſt het

Digitized by Google

het overgebaalde water daar by doende, op dat het al roerende door eigen ontdoening tot een Syroop gebracht werde.

Deze dient ook om de maag te verſterken; 't bloed te verfriſſen, de benautheden, en krimpingen in de buyk te verbeteren, &c.

Men gebruiktze onder andere middelen vermengt naer believen.

Syrupus Cochleariæ compoſitus.

℞. Succorum depuratorum
Cochleariæ, iv *oncen.*
Naſturtii aquatici,
Becabungæ, *van elx*
ij *oncen.*

Laat hier in met een geringe warmte *twintig onçen witte Kanaryzuiker* geſmolten worden; doet 'er na de verkoeling van 't zelve *twe onçen Spiritus Cochleariæ* by, en brengt het tot een Syroop.

Deze is goed tegens de ſcheurbot, zuivert het bloed; doet wel wateren, en eenigſins zweeten; verbetert de koude zuure vogten; opent de verſtoppingen in de klieren, milt, &c.

Men gebruiktze als de voorgaande.

Digitized by Google

Syrupus Papaveris albi.

℞. Capitum Papaveris albi matur: & ſiccator : x *oncen.*

Kookt dit in een genoegzame veelte water tot de helft; doet by het doorſygzel *twee en een half pond witte Zuiker*, en herkookt het tot een Syroop.

Deze is goed tegens fyne, ſcherpe zoute Catharren, zware hoeſt, vuurige keelen, veelderlei pynen; doet ook wel ſlaapen.

Men gebruiktze alleen om te likken tot zes drachmen. of ook onder iet anders vermengt.

Syrupus Pectoralis.

℞. Radic: Enulæ campanæ, iij *oncen.*
Glycyrrhizæ, ij *oncen.*
Iridis florentinæ, *een once.*
Herb: virid: Capilli Veneris,
Tuſſilaginis, *van elx* ij *handvol.*
een Hyſſopi, ij *handevol.*
Eryſimi, iij *handevol.*
Sem: Aniſi, *een once.*

Laat dit na eenige meuking volgens de kunſt in een genoegzaame veelte regenwater

Digitized by Google

ter gekookt werden, tot dat het derde deel vervlogen is; waar na men 't doorkenzel, geheldert met *drie pond witte Zuiker*, tot een Syroop kookt.

Deze verzacht, maakt rijp, en doet de ſcherpe, zuure en taaje vogten in de keel, klieren, en in de borſt uitloſſen, verbetert de hoeſt, en heesheit, &c.

Men gebruiktze als de vorige, doch in wat meerder quantiteit, &c.

Syrupus quinque Radicum.

℞. Rad: rec: Apii,
Asparagi,
Fœniculi,
Petroſelini,
Ruſci, *van elx* iv *oncen.*

Laatze in genoegzaam ſchoon regenwater volgens de konſt kooken, dan het doorklenzel met iv *pont witte Zuiker* geklaart, en voorts tot een Syroop afgekookt worden.

Deze opent de verſtoppingen der ingewanden des buyks, zuivert en ſchikt het bloed zeer wel, maakt luſtig en helder, &c.

Men gebruiktze als de voorgaande.

Digitized by Google

Syrupus violarum.

℞. Florum violarum recentium rite mundatorum, iv *oncen.*

Laatze in een ſteene mortier geſtampt werden, doende daar allenskens en by poozen twintig onçen lauw water by; klenſt het dan door, klaart het, en doet 'er *drie pond Kanaryzuiker* by; waarna met het volgens de kunſt zonder kooking tot een Syroop brengt.

Deze verbetert de hoeſt, het zydewee, de ſprouw, en droogte in de mond, ook de heeſſigheit in de keel, het hitzig pijnlijk wateren, de nierziekte van 't graveel, &c.

Men gebruiktze als de voorgaande.

Syrupus è ſucco Cardui benedicti.

℞. Succi Cardui benedicti depurati, ij *ponden.*
Sacchari albi, *anderhalf pond.*

Laat dit zachtjes gekookt, en volgens de konſt tot een Syroop gemaakt worden.

Deze verbetert de quaadaardigs peſtkoorzen, en andere; doodt en verdrijft de wormen, wederſtaat de verrottingen, opent de verſtoppingen, en doet ook zweeten; &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Op

Digitized by Google

Op dezelve manier wordt gemaakt de

Syrupus è ſucco Papaveris Erratici.

Deze is goed tegens de heete koortzen, het zydewee, d'ontſteekingen der longe, ſcherpe zinkingen op de borſt, brandigheit in de keel, maag, &c. verwekt ook eenigzins ſlaap.

Men gebruiktze als de voorgaande.

Syrupus de Rheo.

℞. Rhabarbari electi & raſi, ij *oncen.*
Cinnamomi acuti,
Tartari albi, *van elx* ij*j drachmen*

Laat dit vierentwintig uuren in een pond ſchoon water meuken, en het doorklenzel met *zeſtien onçen witte Zuiker* langzaam tot een Syroop gekookt worden.

Deze verdrijft de geelzucht, opent de verſtoppingen der ingewanden, jaagt de wormen uit, en purgeert wel.

Men gebruiktze alleen tot een onçe, of onder iets anders vermengt.

Digitized by Google

Syrupus foliorum Sennæ.

℞. Fol: Sennæ mundator; iv *oncen.*
Semin: Aniſi, *een half once.*
Salis Tartari, ij *drachmen.*
Aqua communis, *zo veel genoeg is.*

Laat dit een nagt over warm te meuk ſtaan, dan een weinig kooken; doet dan by een pond doorklenzel *twee pond gehelderde Zuiker*, en kookt het dan voorts tot een Syroop af.

Deze opent de verſtoppingen in d'ingewanden, breekt de winden, purgeert de zuure ſcherpté ſlym: &c.

Men geeftze alleen in tot twee onçen, of in iets anders vermengt.

Rob ſambucinum.

℞. Succi baccarum Sambuci, ij *ponden.*
Sacchari albi, *een half pond.*

Laat dit volgens de kunſt tot de dikte van een Moes gekookt werden, wel toeziende dat het niet aanbrant.

Deze is goed om te doen zweeten, &c.

Men gebruiktze alleen tot een onçe, of met andere bequaame middelen vermengt.

Rob.

Digitized by Google

Rob juniperinum.

℞. Bacc: Juniperi maturatum & rec:
zoo veel gy wilt.

Kookt ze in gemeen water, perſtze dan uit, en kleuſt het uitgedrukte ſap door een zeef; waarna men 't zelve zonder bydoening van zuiker tot de dikte van honig kookt.

Deze is goed om de ſlymigheid en windachtige vogten uit de nieren, en blaas te helpen zuiveren; de koude gebreeken in de maagh en moederwee te verbeteren, en tegens de quade lucht; &c.

Men gebruiktze als de voorgaande.

Mel Chelidoniæ.

℞. Succi Chelidoniæ majoris depurat: *twee ponden.*
Mellis optimi deſpumati, *een pond.*

Laat dit op een langzaam vuur tot de dikte van een Syroop gekookt worden.

Deze honig is goed voor de geelzucht, en alle kwalen, die uit gal geboren werden.

Men gebruiktze als de voorgaande.

Digitized by Google

Mel Rosarum.

℞. Rosar: rubr: in umbra siccatarum, *een half pond.*
Aquæ communis, iij *ponden.*

Stelt die vierentwintig uuren warm te week, wringt het dan met een zachte perzing door; weekt in 't zelve doorklenssel een gelyke veelte *Rozen*, en herdoet dit ten derdemaal; alsdan neemt

Hujus Rosarum infusionis,
Mellis optimi despumati, *van elx* iij *ponden.*

En kookt het op een zacht vuur tot de dikte van een Syroop.

Deze is goed tegens d'ontsteekingen in de mond, wederstaat de verrottingen, bevestigt mede de maag, &c.

Men gebruikze met mondwaters en andere dingen vermengt, ook wel alleen na believen.

Van

Digitized by Google

IV. AFDEELINGE.

Vande Confituren en Conſerven.

Confituren.

Radices Zinziberis } *worden in Indië*
Nuces moſchatæ } *ingelegt.*

Radices Enulæ campanæ conditæ.

℞. Radic: Enulæ campanæ, *zo veel gy begeert.*

Laat ze, gezuivert en in ſtukjes geſneden, een dag of twee in zuiver water, een en andermaal ververſt, geweekt, dan tot vermurving gekookt werden; neemt daar na zo veel gehelderde Zuiker, gekookt tot de dikte van een Syroop, als genoeg is, en giet ze op de wortelen, tot datze twe vingerbreet hier mee bedoven zyn, en laat het zo twee of drie dagen ſtaan; thans als de Syroop is dunder geworden, giet dezelve af, en doetze, andermaal tot een behoorlyke dikte gekookt, en kout geworden, weder op de wortelen: 't geen men zo dikwils herdoen moet, tot dat de Syroop, gegoten op de wortelen, zyn behoorlyke dikte behout.

Of

Op dezelfde wyze worden geconfyt

Radices Calami aromatici,
Eryngii.
als mede de

Cortices Aurantiorum,
Citriorum.

Namentlyk na dat deze eerſt van haar witte binnenſte baſt wel gezuivert zyn.

De *gekonfyte Alantwortels* zyn goed in bezwaarde longziektens en kwaataardigheden, ook voor de maag, en nieren. Ze doen wel wateren, openen, verdeelen de dikke ſappen des bloeds, en vagen dezelve af.

Men gebruikze alleen tot een onçe, des morgens nuchteren, ook wel 's middags en 's avonds een uur voor den eeten, en voorts naar yders believen. Ze werden ook onder andere conſerven vermengt, en onder dranken gekookt.

De *Konfyte Kalmus* dient voornamentlyk voor een kwalyk geſtelde maag, en doet de ſpyze wel teeren; opent de verſtoppingen der ingewanden, der ſchenklieren, des milts, &c; verdryft de winden, en krimpingen des buiks.

Men gebruikt ze als de voorgaande.

De *gekonfyte Eryngium* dient tegens de ziektens, die uit de lever en nieren herkomen

Digitized by Google

men: opent en verdeelt de dikke ſappen des lichaams.

Men gebruikt ze als de voorgaande.

De *gekonfyte Oranjeſchillen* zyn goed voor de maag, tot verſterking van't harte, in kolyk, en krimpingen des buiks uit winden veroorzaakt; in hitzig en pynelyk watermaken, &c.

Men gebruiktze als de voorgaande wortelen.

De *gekonfyte Citroenſchillen* zyn dienſtig tegens de wormen; wederſtaan de verrottingen; verſterken de maag, de milt, en't harte, &c.

Men gebruikt ze als de voorgaande.

Conſerven.

Conſerva abſintii.

℞. Folior: & Summitatum Abſinthii recentium, *een pond.*

Zuivertze wel van haare ſteeltjes en vezelingen, en ſtamptze in een ſteene mortier tot een vleezig wezen, en mengt'er ter deege onder't ſtooten *drie pond witte Zuiker* onder.

Op

Op dezelve manier werden gemaakt

Conſerva Menthæ.
Summ: Lavendulæ.
Rorismarini.
Salviæ.

De Conſerf van *Alzem* is goed in de ziektens van de maag, lever en milt: ze opent, verdunt en verbetert; verdryft de wormen, wederſtaat de verrotting, &c.

Men gebruikt ze als de vorige.

Die van *Kruizemunt* verſterkt de maag en 't herte, de lever en 't hooft; wederſtaat het kolyk, de winden, &c.

Men gebruikt ze als de voorgaande.

Die van *Lavendel*, *Rozemaryn* en *Salie* verſterken de harzenen, moeder en maag; zyn goed tegens de vallende ziekte, ſlaapzucht, ſtinkende adem, &c.

Men gebruikt ze alle op de voorgaande wyze.

Conſerva Roſarum rubrarum.

℞. Roſarum rubrar: recentium, *een pond.*

Laat deze, gezuivert van d' achterſte witte hieltjes, geſtoten, en met *drie pond witte Zui-*

Digitized by Google

Zuiker, als de kunst meebrengt, vermengt werden.

Op dezelve manier maakt men.

Conserva Rosarum pallidarum.
Violarum.
Florum Calendulæ.

De Conserf van *roode Roozen* versterkt de maag, het hart, de lever en 't hooft; verbetert de dorst in de koortzen; verwekt d'etenslust; belet het braken, en den buikloop, &c.

Men gebruikt ze als de vorige.

Die van *bleeke Rozen* laxeert en verzacht; en is zeer dienstig voor hitzige pynen in d'oogen, &c.

Die van *Violen* verbetert de hoest, de zydewee, de droogte in den mond, de heeszigheid der keel, het pynlyk wateren, &c.

Die van *Goutsbloemen* opent en verdeelt; is goed in moeder- en hooftziektens; ook tegen de galziekte; versterkt het hart, de maag, &c.

Men gebruikt alle deze als de vorige.

Caro Cydoniorum.

Neemt zo veel *Queappelen* als gy wilt, snyt-

ſnytze in vieren, en zuivert ze van de klokhuizen; kookt ze dan in water tot datze murw zyn, en dryft deszelfs merg met een houte lepel door een zeef: neemt dan van dit merg en witte gezuiverde zuiker van elks twee pond, en kookt het te zamen tot zulk een dikte, dat het in houte doosjes kan bewaart worden.

Dit verſterkt de Maag, voed ook; is zonderling goed tegens het braken, buikloop, &c.

Men gebruikt het als de vorige Conſerven; ook wel als konfyt, en in de ſpyze.

V.

Digitized by Google

V. AFDEELINGE.

Van de purgerende Electuarien.

Electuarium Diacatholicon.

℞. Radic: Polypodii querni viridis,
Asari rec: *van elx* ij *onçe.*
Seminis Anethi,
Tartari albissimi, *van elx een half onçe.*

Laat dit in genoegzaam regenwater tot zestien onçen gekookt werden; doet dan by 't doorgeparste doorklenzel vierentwintig onçen witte zuiker, en herkookt het tot een Syroop, waar in men smelt

Pulpæ Tamarindorum,
Cassiæ, *beide versch doorgeklenst, van elks anderhalf onçe.*

Dit ontdaan zynde, doet 'er dan by

Digitized by Google

Pulv: Radic: Mechoacannæ,
Rhabarb: electi,
Turbith electi,
Diagridii, *van elx* vi *dragmen.*
Folior: Sennæ mundatorum,
Sem: Carthami excorticati,
van elx e en onçe.
Aniſi,
Carui, *van elx een half onçe.*

Maakt dit volgens de kunſt tot een Electuary.

Deze purgeert allerlei kwade ſappen en vochten in den buik, &c.

Men gebruikt het tot anderhalf lood in wat vogt vermengt, of onder andere conſerven; &c.

Hiera Picra.

℞ Cinnamomi acutiſſimi,
Croci optimi,
Radic: Galangæ, *van elx* vi *drachmen.*
Calami aromatici,
Maſticnis electæ,
Sem: Zedoariæ, van *elx een half onçe.*
Aloës optimæ, xvi *onçen.*

Dit

Digitized by Google

Dit alles tot een zeer fyn poeder gebracht zynde, ſtrooit het in *achtenveertig* onçen *witte geſchuimde Honig*, en vermengt het volgens de kunſt tot een Electuary.

Dit gebruikt men alleen tot anderhalflood, of in iet anders vermengt als 't vorige; doch tegen hartlyvigheid, ook om de maagqualen, wormen, en de zuure en koude ſlijm te verdrijven.

Electuarium Cholagogum.

℞. Rhab[illegible]electi, x *drachmen*.
Cinnamomi acuti, *een halfonçe*.
Cremoris Tartari,
Diagridii, *van elx* ij *onçen*.
Seminis Aniſi, *een halfonçe*.

Dit alles tot een zeer fyn poeder gebracht zynde, ſtrooit het in *zeſtien onçen witte gehelderde Zuiker*; thans daar by doende *tien onçen Merg van Klooſterpruymen*, en maakt het volgens de kunſt tot een Electuary.

Dit purgeert voornamelijk de zuure galachtige onzuiverheden; opent de verſtoptheden, &c.

Men gebruikt het of alleen tot een lood, of met andere middelen vermengt gelyk het voorgaande.

Electu-

Digitized by Google

Electuarium Hydragogum.

℞. Radic: Jalappæ, *anderhalf onçe.*
Scammonii optimi,
Agarici albi, *van elx een onçe.*
Cinnamomi acuti,
Semin: Fœniculi dulcis,
Sileris montani, *van elx* ij *drachmen.*

Dit alles tot een zeer fyn poeder gebracht zynde, strooit het in [illegible] *onçen*

Sacchari albi, *door een affiezel van groene Vlierbasten geheldert;*

Daar noch bydoende *vier onçen*

Baccar: Juniperi, *in een genoegzame veelte Piterzelywater gekookt, en tot een papachtige dikte gebracht.*

Laat dit volgens de kunst vermengt, en tot een Electuary gebracht worden.

Dit purgeert voornamelijk d'overtollige slymige waterige vochtigheden, en dryft ook de winden ten buik uit, &c.

Men gebruikt het alleen tot een lood, of met andere middelen vermengt als het vorige.

VI.

Digitized by Google

VI. AFDEELINGE.

Van de Tegengiften en Opiaten.

Theriaca.

℞. Carnis Viperinæ exſicc: iv *onçen.*
Radic: Angelicæ,
Zedoäriæ, *van elx een onçe.*
Contrajervæ,
Galangæ minoris,
Gentianæ,
Imperatoriæ, *van elx anderhalf once.*
Fol: Rutæ hortenſis,
Dictamni Cretici,
Scordii, *van elx* vi *drachmen.*
Summitat: Roriſmarini,
Macis, *elx* iij *drachmen.*
Cardamomi minoris,
Caryophyllorum aromaticorum,
Croci optimi, *van elx een half once*
Myrrhæ, ij *oncen.*

Maakt dit alles tot een zeer fyn poeder, daar bydoende vi *drachmen*

Opii

Digitized by Google

Opii Thebaici, *in brandewyn geſmolten en van de vuiligheden gezuivert*, vi *dragmen.*
Rob Juniperi,
Syrup: Cardui benedicti, *van elx* XXX *oncen.*

Vermengtze, en laatze volgens de konſt tot een Opiaat gemaakt worden.

Dit geeft men in om te zweeten, en zoetjes te ruſten, tegens peſtilentiale en andere quaadaardige ziekten; 't verſterkt de maag, het hart, verdrijft de flaauwten; &c.

Men gebruikt het alleen tot anderhalf vierrendeel loods, of onder andere bequame middelen vermengt.

Diascordium.

℞. Folior: Scordii, iv *oncen.*
Radic: Carlinæ,
Petaſitidis,
Tormentillæ,
Zedoäriæ, *van elx een once.*
Nuci Moſchatæ,
Cinnamomi acuti, *van elx een half once.*
Croci optimi, ij *drachmen.*

Maak

Digitized by Google

Maakt dit alles tot een zeer fyn poeder, daar by doende *drie en een half dragme*

Opii Thebaici, *in brandewyn geſmolten, en van de vuilighedengezuivert,*

Mellis optimi despumati, *dertig oncen.*

Vermengt dit, en laat het volgens de kunſt tot een Opiaat gemaakt worden.

Dit is goed tegen de quaadaardige ziekten 't verbetert de zuure ſcherpe vogten; ſtilt de pijnen; doet eenigzins zweeten &c.

Men neemt het in alleen tot drie achtendeel loots, of vermengt gelijk het voorgaande.

Confectio Alkermes.

℞. Flavedin: Corticum Citriorum, ij *drachmen.*

Cinnamomi acutiſſimi, vi *drachmen.*

Macis, iij *drachmen.*

Folior: auri, *een Scrupel.*

Maakt dit alles tot een zeer fyn poeder; dan bydoende,

Digitized by Google

Ambræ griſæ, *in een weinig Tinctuur van Kaneel geſmolten,* ij *ſcrupels.*

Syrupi granorum Kermes, *van Mompeliers, of Lions overgebracht, doch niet zuur,* xv *oncen.*

Vermengt dit, en laat het volgens de konſt tot een Electuary gemaakt worden.

Deze verſterkt het harte, de Maag en de herſſenen; is diensvolgens goed tegen groote ſſaauwten, zwymelingen, en weedommen: &c.

Men neemtze in tot anderhalf achtendeel loods alleen, of met andere bequame middelen vermengt, als de voorgaande.

Confectio Diaphoretica.

℞. Radic: Angelicæ,
Gentianæ,
Imperatoriæ,
Folior: ſiccator: Scordii, *van elx twee oncen.*
Cardui benedicti
Dictamni cretici
van elxs een once

Geſneden en geſtampt zynde, giet 'er zo veel Brandewyn over, tot dat z'er drie of vier

Digitized by Google

vier vingerbreet boven ſtaat, en zet het dus achtenveertig uuren op een lauwe plaats: giet dan de tinctuur af, en doet 'er zo dikwils weer andere Brandewyn op en af, tot dat al de tinctuur en de kracht daar uit getrokken is; mengt al het afgetrokkene onder malkander, en dampt het op een zacht vuur in een dubbelt vat tot de dikte van een vloeibaar extract uit: neemt dan

Cinnamomi acutiſſ: *een halfonçe.*
Nucis Moſchatæ, iij *dragmen.*
Croci optimi, ij *dragmen.*

Maakt dit alles tot een zeer fyn poeder, en mengt het dan onder 't reeds genoemde extrakt, op dat het de dikte van een Electuary bekome.

Dit doet wel zweeten, opent de verſtoppingen, verdunt de dikte ſlymige ſappen in 't bloed, en alle zoodanige humeuren in de klieren; verſterkt het harte, de milt, en maag, &c.

Men geeft het in tot een half lood alleen, of met andere bequame middelen vermengt.

Digitized by Google

VII. AFDEELINGE.

Van de Poeders.

Pulvis Dianthos.

℞. Florum Anthos. *een onçe.*
Lavendulæ,
Flaved: Cort: Aurantiorum,
Cubebarum,
Seminis Aniſi, *van elx* ij *drachmen.*
Caryophyllorum, *een half dragme.*
Croci optimi,
Macis, *van elx een dragme.*

Vermengt dit, en maakt het tot een Poeder.

Dit verſterkt de maag, 't harte, de herſſenen, verbetert de zuure ſtym, &c.

Men gebruikt het alleen tot anderhalf vierendeel loods, ook met andere middelen vermengt.

Pulvis è Chelis Cancrorum compoſitus.

℞. Cornu Cervi philoſophice calcinati,

Co-

Digitized by Google

Coralliorum rubrorum,
Oculorum Cancrorum,
Succini albiſſ. *van elx een half onçe.*
Cinnabaris nativæ, ij *drachmen.*
Apices nigros chelarum Cancrorum, ij *oncen en* ij *drachmen*

Vermengt en maakt dit alles tot een fyn Poeder.

Dit dood geweldig het zuur, doch moet niet onvoorzigtig gebruikt worden, om dat het lichtelyk dan de maag zou verſlappen. Men geeft het in tot een achtendeel loods, met andere bequame middelen vermengt.

Pulvis Liberans.

℞. Boracis Venetæ,
Croci Orientalis,
Jecinorum cum felle Anguillarum ſiccatorum,
Succini albiſſimi, *van elx* ij *dragmen.*
Caſtorei, *een drachme.*
Teſticulor: Caballinor: in clibano exſiccatorum, *een onçe.*

Vermengt en maakt dit alles tot een fyn Poeder.

Men gebruikt het in verſcheydene vrou-

we-

Digitized by Google

welyke overvallen, tot een achtendeel loods, met andere bequame middelen vermengt, en ingegeven, doch niet als te rechter tydt.

Pulvis Panchymagogus.

℞. Cryſtallorum Tartari, *een half onçe.*
Folior: Sennæ mundator: *een onçe*
Rhabarbari electi, vi *drachmen.*
Scammonii præparati, ij *drachmen*
Macis, *een half onçe.*

Vermengt en maakt dit alles tot een fyn Poeder.

Men gebruikt het tot een vierendeel loods ten hoogſten, onder andere middelen vermengt.

Pulvis Sternutatorius.

℞. Folior. Nicotianæ, ij *drachmen.*
Majoranæ,
Rorismarini, *van elx een drachme.*
Flor. Lilior: convall: ij *ſcrupels.*
Caryophyllorum,
Sem: Nigellæ, *van elx een ſcrupel.*

Ra-

Digitized by Google

Radic: Hellebori albi, *een half ſcrupel.*
Olei ligni Rhodii, *een ſcrupel.*

Vermengt en maakt dit t'zamen tot een fyn Poeder.

Pulvis ad ſuffitum.

℞. Benzoin optimi,
Styracis calamitæ, *van elx* ij *drachmen.*
Succini citrini, *een drachme.*
Caryophyllorum,
Maſtichis,
Gummi Juniperini,
Ligni Aloes gummoſi,
van elx een half drachme.

Vermengt en maakt dit alles tot een grof Poeder.

Dit gebruikt men om te rooken, waar toe men 't op wat vuur ſtrooit.

Digitized by Google

Pulvis ad vermes.

℞. Semin: Zedoäriæ, ij *onçen.*
Florum Tanaceti,
Foliorum Scordii, *van elx een onçe.*
Corallinæ, vi *drachmen.*

Vermengt en maakt dit alles tot een fyn Poeder.

Men geeft het in tot een vierendeel loods, met andere middelen vermengt, en is zeer dienſtig voor de wormen.

Digitized by Google

VIII. AFDEELINGE.

Van de Pillen.

Pilulæ Cachecticæ.

℞ Gummi Ammoniaci puriſſimi in granis,
Aloës lucidæ, *van elx* vi *drachmen.*
Chalybis, *met zwavel bereidt*, v *drachmen.*
Olei Caryophyllorum,
Aniſi, *van elx een halff ſcrupel.*

Maakt dit met genoegzaam Brandewyn volgens de kunſt tot een Klomp.

Deze zyn ook goet om de taaye zuure ſlym te purgeeren, de winden te breeken, &c.

Men neemtze in, doch op eenmaal zelden hoger als tot anderhalf drachme, onder iets anders vermengt.

Extractum Catholicum.

℞. Pulpæ Colocynthidos, vi *drachmen.*

Ra-

Digitized by Google

Radic: Hellebori nigri,
Agarici albi, *van elx een half onçe.*

Laat hier uit door Brandewyn een tinctuur getrokken worden, doende by het doorkienzel

Aloes lucidæ, *een onçe.*
Scammonii præparati, *een half onçe.*

't Geen men dan op een klein vuur tot de dikte van pillen uitdampt.

Dit purgeert in 't gemeen alderleie quaade humeuren.

Men geeft het in, doch op eenmaal zelden hoger als een Scrupel tot Pillekens gerolt, of onder wat anders vermengt

Pululæ Ruffi, ſeu Antipeſtilentiales communes.

℞. Aloes lucidæ, ij *onçen.*
Myrrhæ rubræ, *een onçe.*
Croci optimi, *een half once.*

Maakt dit met genoegzaam Brandewyn volgens de kunſt tot een klomp.

Deze purgeert zachtjes, zuyvert de ſcherpe zuure vuile humeuren, verdryft de wormen, en alle verrottingen: &c:

Men

Digitized by Google

Men geeftze in alleen, tot een vierendeel loods, en vermengt gelyk de vorige.

Pilulæ Polyhcreſtæ.

℞. Aloës lucidæ,
Scammonii præparati, *van elx* vi *drachmen.*
Trochiſc: Alhandel,
Maſtichis, *van elx* ij *drachmen.*
Croci optimi, *anderhalf drachme.*

De Aloë, Maſtik en Scammonium elk byzonder geſtoten zynde, brengt ze met Brandewyn tot een klomp, met thans de reſt, zeer fyn gepoedert, daar onder te mengen.

Deze purgeeren de zuure, gallige, ſlymige vogten, &c:

Men geeftze in alleen tot vyftien greinen, ook gelyk de voorgaande vermengt.

Pilulæ de Styrace.

℞. Myrrhæ optimæ,
Olibani albi,
Styracis calamitæ,
Succi Glycyrrhizæ, *van elx* ij *drachmen.*

Digitized by Google

Ladani puriſſimi, *een drachme.*
Croci optimi, *een half drachme.*
Opii præparati, *twee en een half ſcrupel.*

Laat dit met genoechzame Brandewyn volgens de konſt tot een klomp gemaakt worden.

Deze zyn goed tegens de hoeſt uit zuure, wrange, ſcherpe vogten; tegens ſcherpe waterige opwellingen uit de maag, losly-vigheit, ledepynen: &c.

Men geeftze in, alleen tot xxx greinen, of onder wat anders vermengt.

IX.

Digitized by Google

IX. AFDEELINGE.

Van de Trochiscen.

Trochiſci albi Rhazis.

℞. Ceruſſæ, x *drachmen.*
Amyli, *een half onçe.*
Gummi Arabici,
Tragacanthi, *van elx* ij
drachmen.
Caphuræ, *anderhalf drachme.*

Laat dit met wit van een Ey na de konſt tot Koekjes gemaakt worden.

Dezelve zyn goed in ontſteckingen, en zonderling in die der oogen.

Trochiſci Alhandel.

Neemt zo veel merg van uitgeleze *Kolokwinten*, gezuivert van de zaden, met eenige druppelen oly van zoete Amandelen beſprengt, en tot een fyn poeder gebracht, als 't u belieft. Maakt uit dit poeder met ſlym, uit gom Tragant getrokken, een klomp, en daar van koekjes, die in de ſchaduwe moeten gedroogdt werden. Stampt andermaal de gedroogde zeer fyn, ontfangt ze op nieuw in ſlym van gom Tragant; en maakt 'er

Digitized by Google

'er wederom koekjes van, die als voren in de ſchaduwe moeten gedroogt worden.

Zy purgeeren zeer krachtig de taaye ſlym, die de lichamen zeer benadeelt.

Men gebruikt zel tot zes grein, doch zelden alleen; maar men vermengt ze gemeenlyk onder andere geneesmiddelen.

Trochiſci Bechici albi.

℞. Sacchari albiſſimi, *anderhalf pond.*
Pulver: Radic: Iridis Florentinæ, *derdehalf once.*
Amyli, *een half once.*

Maakt hier met ſlym van gom Tragant, in Rozewater uitgetrokken, volgens de kunſt kleene en ronde Koekjes van.

Deze zyn goed tegens de hoeſt uit dunne ſcherpe vochten, heesheit in de keel; ruimen de hoeſt, &c. Men neemt 'er zomtyds na believen een van in de mond, om die daar ſmeltende, dan allenskens zo door te ſlikken.

Trochiſci Bechici nigri.

℞. Sacchari albiſſ: *een pond.*
Succi Liquiritiæ depurati & inſpiſſati, iv *oncen.*
Terræ Catechu depurat:
Croci, *van elx* ij *drachmen.*
Balſami Sulphuris aniſati, *een drachme.*

Digitized by Google

Maakt hier met ſlym van gom Tragant, in Venkelwater uitgetrokken, volgens de kunſt kleine en ronde koekjes van.

Deze zyn mee goed tegens de hoeſt, doch die uit ſcherpe taaye humeuren voortkomt; &c. Men gebruiktze als de vorige witte Borſtkoeckjes.

Trochiſci de Myrrha.

℞ Myrrhæ electæ, v *drachmen.*
Radic: Dictamni albi,
Folior: Pulegii,
Rutæ,
Sabinæ,
Aſſæ fœtidæ,
Gumm: Galbani, *van elx* ij *drachmen.*

Dit alles tot een zeer fyn poeder gebracht, en in ſap van Byvoet, tot de dikte van honig uitgedampt, ontfangen zynde, maakt 'er volgens de kunſt koekjes van.

Deze dienen byzonderlyk in de vrouwen, om de verſtoppingen der maandzuiveringh te verbeteren, de taaye ſlymmen te verdunnen, de verrottingen te weeren, en te openen, &c.

Men gebruiktze tot een vierendeel loods, zelden zo alleen, maar ergens in vermengt.

Tro-

Digitized by Google

Trochiſci odoriferi.

℞. Ladani puriſſimi, ij *oncen.*
Styracis Calamitæ,
Benzoin optimi, *van elx een once.*
Ligni Aloes, *een half once.*
Moſchi, *een half ſcrupel.*

Dit alles tot een zeer fyn poeder gebracht, en in ſlym van gom Tragant, met Rozewater uitgetrokken, ontfangen zynde, maakt 'er volgens de kunſt koekjes van; waar van men tot zyn genoegen, door bydoening van Linde-, of Wilgehoutkool ruikende Rookkaarsjes kan maken.

Tabellæ Purgantes.

℞. Cryſtall: Tartari, *anderhalf once.*
Diagridii, iij *drachmen.*
Olei Caryophyllor: *een ſcrupel.*
Sacchari albiſſimi, *in Rozenwater geſmolten*, viij *oncen.*

Vermengt en maakt dit volgens de kunſt tot koekjes.

Deze purgeeren de bittere gallige humeuren, &c.

Men gebruiktze zo alleen opeetende tot een halflood, of in iets vermengt.

X.

Digitized by Google

X. AFDEELINGE.

Van de Olyen.

Uitgeperſte Olyen.

Oleum Amygdalarum dulcium.

Neemt zo veel *zoete Amandelen* als u belieft, en parſt uit dezelve, fyn geſtooten in een ſteene mortier, zonder vuur, opdatze niet garſterig werde, d'oly allenskens door een ſchroefpars uit.

Deze verzacht d'inwendige ſcherpe ziltigheden, is afſpoelende, en goed tegen 't graveel, en naween der vrouwen: &c.

Men geeftze in tot een onçe, zelden alleen maar wel met iet anders vermengt.

Oleum Nucis Moſchatæ, Palmæ.

Deze werden uit Indien en Guinea overgebracht.

De *Nootenmuſchaatoly* is zeer verwarmde, en verſterkt krachtig de maag en de harzenen, mitsgaders zeer goed om de verſlapte couragie te verſterken.

Men

Digitized by Google

Men gebruiktze meeſt uitwendig om in de hartkolk onder 't borſtbeen, ook wel boven op de ganſche borſt en aan de ſlaapen van 't hooft, &c. te ſtryken, of onder andere olyen, zalven, of plaaſters vermengt.

Die van den *Dadelboom* is zeer goetvoor verſlapte, en verſtuikte leeden; voor ſcherpe zinkingen op de borſt, en in gewrichten, &c.

Men gebruiktze uitwendig, om daar mee te ſmeeren, of ook wel onder andere zalven, en plaaſters vermengt.

Oleum Laurinum.

Deze wort uit de gelyckige eilanden tot ons overgebracht,

Zy verzacht, verdeelt, verwarmt, verdryft de pynen dér zenuwen, verbetert de moedigheit in de leden, hooftſchilfer, &c.

Oleum Ovorum.

Neemt zo veel hart gekookte *Doyeren van Eyeren* als gy wilt, ſtamptze in een ſteene mortier, en braatze, op 't vuur gezet, en geſtadig roerende, tot dat ze rood zyn, en parſt 'er, als boven de oly uit.

Zy verzacht, verbetert de lyktekenen in 't vel, doet het hair eenigzins waſſen, is dien-

Digitized by Google

dienſtig tot koude barſten in 't vel der handen, vingers, voeten, lippen en kloven der zuigende vrouwen tepels, &c.

Olyen door inweikinge en kookinge.

Oleum Abſinthii.

℞. Summitat: Abſinthii recent: *zoo veel gy wilt.*

Na datze geſneden, en in een ſteene mortier geſtampt zyn, zo giet 'er oly van olyven over tot een behoorlyke hoogte, en laatze zo warm eenige dagen lang ſtaan weiken, daarna tot de waterige voght verteert is afgekookt, en by het ſterk uitgeparſte doorklenzel weder verſche bladeren en toppies van Alzem gedaan, en dit zo tot driemaal toe hervat zynde, dan naar behooren uitgeparſt worden.

Deze verwarmt, verſterkt de leden, de walgende maag, en dood de wormen: &c. uitwendig geſmeert, of in clyſteren gebruikt, &c.

Op dezelfde manier maakt men van de verſſe bloemen.

Ole-

Oleum Chamæmelinum.

Hyperici.

Waar van de eerſte pynſtillende, verzachtende, ryp makende, en de winden verdryvende is, &c.

De laaſte is heelende, de wormen verdryvende, dienſtig op bezeerde en gepletterde plaatzen, en voor bevende leden, &c.

Beide gebruikt menze om te ſmeeren, ook in kruidpappen, ſmeeringen, clyſteren &c.

Oleum Scorpionum.

℞. Scorpioenes, *tengetalle van dertig.*

Laatze in een glaze vat met een naauwen hals, met *een pond Oly van Olyven* overgoten zynde, eenigen tyd in de Hondsdagen in de zon ſtaan weiken.

Deze verzacht de pynen in de lenden, en de nieren, ook pynlyk wateren, &c.

Men gebruikt ze om daar mede de lendenen, lieſſchen, buik &c. te ſmeeren.

Digitized by Google

Oleum Carminativum.

℞. Summitat: recent: Anethi,
Fœniculi,
Rutæ, *van elx* iij *handevol.*
Flor: recent: Chamæmeli iv *handevol.*
Semin: Carui,
Cumini, *van elx* ij *onçen.*
Olei Olivarum, iij *ponden.*
Vini gallici, viij *onçen.*

De enkele dingen geſneden en geſtoten zynde, weikt ze eenige dagen in den oly op een warme plaats; kookt het daarna tot dat de vocht vervlogen is, en bewaart den ſterk doorgewrongen oly.

Deze verwarmt, verdryft de windige ſteekingen in de buik, verdeelt ſoodanige dikte in de leden, over 't lyf, &c. Men gebruikt ze ook om te ſmeeren, in clyſteren, kruidpappen: &c.

Oleum Caſtorei compſitum.

℞. Caſtorei, x *drachmen.*
Euphorbii, *een half onçe.*

Fo-

Digitized by Google

Folior: Sabinæ recent: vi *drachmen.*
Salis armoniaci vulgaris, *een half drachme.*
Lumbricorum terreſtrium præp. vi *drachmen.*
Vini odoriferi, iv *onçen.*
Olei Olivarum, *anderhalf pond.*

Laatze volgens de konſt in een badt, tot dat de wyn verteert is, gekookt, en dan ſterk als de vorige uitgeparſt worden.

Deze verdryft de krimpingen in de zenuwen, verſterkende dezelve, verbetert de ſcharpe, taaye pynverweckende humeuren in de leden, jicht &c. uitwendig daar mede geſmeert: &c.

Oleum Nervium.

℞. Folior: recent: Rorismarini,
Abrotoni,
Salviæ,
Thymi,
Origani Cretici, *van elx* ij *handevol.*
Flor: recent: Lavendulæ, *een handvol.*
Semin: Sileris montani, *een onçe.*
Vini gallici, viij *oncen.*
Olei Olivarum, iij *ponden.*

Laat-

Digitized by Google

Laatze na de weikinge en kookinge als de voorgaande ſtyf uitgeparſt worden.

Deze verdryft de pynen in 't hooft, verſterkt de zenuwen; verjaagt de winden; &c.

Men gebruikt als de vorige.

Oleum Stomachicum.

℞. Radic: Calami aromatici, ij *oncen.*
Herb: recent: Abſinthii vulg: iij *handevol.*
menthæ crispæ, ij *handevol.*
Baccar: Lauri recenter excort: *anderhalf once.*
Maſtichis, vi *drachmen.*
Styracis Calamitæ,
Tacamahacæ, *van elx een half once.*
Vini Gallici, vi *oncen.*
Olei Olivarum, iij *ponden.*

Laatze ook na een genoegzame weikinge en kookinge, als de vorige, ſtyf uitgeparſt worden.

Deze verſterkt de maag, en alle deelen in den buik, verbetert het heftig braken, den buikloop, 't colyk, &c. Men gebruiktze als de vorige.

Li-

Digitized by Google

Liquor Myrrhæ.

℞. Myrrhæ electæ, *tot poeder geſtoten, zo veel gy wilt.*

Doetze in hart gekookte witten van Eyeren, die in 't midden langs doorgeſneden, en daar de dooyers uitgenomen zyn, laatze dan met een draad, wel 't ſamen gevoegt, omwonden worden; en in een kelder opgehangen zynde, zal de olyachtige voght daar uit ſyperen.

NB. Men moet die altoos verſch maken.

XI.

Digitized by Google

XI. AFDEELINGE.

Van de Salven.

Unguentum album Camphoratum.

℞. Olei Olivarum, *een pond.*
Ceræ albæ, iij *oncen.*

Gesmolten zynde, doet'er by
Ceruſſæ, *een half pond*
En dan, als het wat verkoelt is, nogh
Camphoræ, vi *drachmen.*

Vermengtze, en laatze volgens de konst tot een Salf gemaakt worden.

Deze is goed tegens vochtige smertingen, peukkels, verbrandingen; droogt zeer op, &c.

Unguentum ad Ambuſta.

℞. Cortic: median: Sambuci, ij *oncen.*

Weikt en kookt deze in een pond *Raapoly*, en doet dan by d'uitgeparſte oly

Axun-

Digitized by Google

Axungiæ Ovillæ,
Ceræ flavæ, *van elx* iij *oncen.*

Dit geſmolten zynde, ſtrooit 'er in onder een geduurige roering

Pulver: Ceruſſæ,
Minii, *van elx* iij *oncen.*

En mengt 'er, als 't een weinig verkoelt is, dan onder

Camphoræ, *fyn gewreven*, ij *drachmen.*

Vermengtze en laatze volgens de konſt tot een ſalf gemaakt worden.

Dit is goed tegens de brand, die iemant door vuur, of heet water, &c is overgekomen; verkoelt, en doet de gebrande korſt afweiken en ſcheiden, trekt de pynen en de hitte daar uit &c.

Unguentum Baſilicum.

℞. Ceræ flavæ,,
Picis navalis,
Reſinæ, *van elx* viij *oncen.*
Olei communis, xij *oncen.*

Vermengtze en laatze volgens de konſt tot een zalf gemaakt worden.

Deze trekt d'etter uit in de gezwellen, maakt die ryp; en open zynde, beſtryktmen de wieken daar mede.

Un-

Digitized by Google

Unguentum Deficcativum rubrum.

℞. Olei communis, xiij *onçen.*
Ceræ albæ, iv *oncen.*

By deze, gesmolten zynde, doet

Pulver: Lapidis calaminaris, iv *oncen.*
Boli armenæ,
Lithargyrii,
Cerussæ, *van elx* iij *oncen.*
Camphoræ, iij *drachmen.*

Vermengtze, en laatze volgens de konst tot een salf gemaakt worden.

Deze droogt wel op, maakt vleesch in de holle wonden en gezwellen, versterkt d'omleggende kanten, &c.

Unguentum ad Flatus.

℞. Oculor. Populi arboris recent: viij *oncen.*
Axungiæ porci, iv *ponden.*

Laat de popelierknoppen, gestooten zynde, in de reuzel weiken, tot dat de volgende

Digitized by Google

de kruiden op haar kragtigſts in de zomer verzamelt zyn; vervolgens

℞. Summitat: recent: Abrotoni,
Anethi,
Menthæ,
Tanaceti, *van elx* ij *oncen.*
Flor: recent: Chamæmeli,
Meliloti, *van elx* iij *handevol.*
Sem: Cumini, ij *oncen.*
Sileris montani, *een once.*

Als nu de kruiden, bloemen, en zaden gekneuſt en geſneden zyn, wordenze vermengt met de *Popelierknoppen* en de *Reuzel*, en eenige dagen te zamen weggezet; dan werd 'er viij *oncen Franſe wyn* by gedaan, en op langzaam vuur gekookt tot de vochtigheit verwazemt is, wyders doorgezegen en uitgeperſt, by 't uitgeperſte doende

Olei ſtillat: Aniſi,
Carui,
Menthæ, *van elx* ij *drachmen.*

Mengt en maakt dit volgens de kunſt tot een ſalf.

Un-

Digitized by Google

Unguentum Fuſcum.

℞. Colcothar Vitrioli, *of* Terræ Vitrioli dulcis, ij *oncen.*
Aceti, *waar in genoegzaam* Chelidonium majus *eenige dagen gemeukt heeft, thans uitgeparſt*, iij *oncen.*
Phlegmatis vitrioli, ij *oncen.*
Flor: Æris, x *drachmen.*
Mellis deſpumati, vi *oncen.*

Vermengt en maakt dit volgens de kunſt tot een ſalf.

Dit maakt een korſt in de gezwellen, byt het quade vleeſch weg, &c.

Unguentum Digeſtivum.

℞. Olei Olivarum, *een pond.*
Ceræ flavæ, iv *oncen.*
Reſinæ, *een half pond.*

Dit geſmolten zynde, doet 'er by
Gummi Elemni, *een once.*
Terebint: venetæ, viij *oncen.*
Croci, ij *drachmen.*

En ſtrooit 'er ten laaſte in
Pulver: Maſtichis,
Thuris, *van elx een once.*

Digitized by Google

Mirrhæ, *een half once.*

Verméngtze, en laat 'er volgens de konſt een ſalf afgemaakt worden.

Deze is goed om een korſt in een gezwel te doen rotten, etterdragen, en ryppende te heelen, op een wiek geſtreeken, &c.

Unguentum Odoriferum.

℞. Axungiæ Porcinæ, *die verſch, van zyn velletjes gezuyvert, en met Rozenwater ter degen gewoſſchen is*, ij *ponden.*

Geſmolten zynde, doer 'er de volgende poeders by, beſloten in een zakje, namentlyk

Pulver: Radicis Iridis florentinæ, vi *drachmen.*
Styracis Calamitæ,
Benzoïn, *van elx een half once.*

Van 't vuur genomen, laat het zo eenige dagen ſtaan; ſmelt 'et daarna en kookt 'et op; roert thans het vet, gewrongen door linnen, met een houte ſpatel, tot dat 'et kout is, onder 't roeren daar onder vermengende

Olei ligni Rhodii, ij *drachmen.*
Caryophylloruin, *een drachme.*

Ver-

Digitized by Google

Vermengt zynde, laatze volgens de konſt tot een Salf gemaakt worden.

Deze geeft een goede reuk van zich, verbetert de quade lucht, die in 't aſemhalen ſchadelyk zou zyn; verſterkt de herſſenen &c.

Unguentum ad Scabiem.

℞. Lithargyrii auri, vi *onçe.*
Sulphuris citrini, *anderhalf once.*
Terebinthinæ, iij *oncen.*
Butyri recentis, vi *drachmen.*
Olei Olivarum, *een pond.*
Liquoris Tartari, ij *drachmen.*

Laatze, vermengt zynde, volgens de konſt tot een ſalf gemaakt worden.

Deze is goed tegens tuidde, ſchurftheit; puiſtige jeuckingen, &c. morgens en avonds daar mede geſmeert, &c.

Unguentum ad Vermes.

℞ Folior: recent: Abrotoni,
Abſinthii,
Rutæ,
Scordii,
Tanaceti *van elx een handvol.*

Digitized by Google

Pulpæ Colocynthidos, *een half onçe.*

Kookt deze in twe en een half pond *Oleum Abſinthii*, die door weiking gemaakt is, by welk doorwringzel men dan doet

Fellis Taurini inſpiſſati, *een half onçe.*
Aloes hepaticæ, vi *drachmen.*
Euphorbii, ij *drachmen.*
Myrrhæ, *derdehalf drachme.*
Salis Armoniaci, iij *drachmen.*
Ceræ, *zoo veel genoeg is.*

Laatze vermengt, en volgens de konſt tot een ſalf gemaakt worden.

Deze dient om de wormen te dooden, en te verdryven; maakt opening en ſtoelgang, &c. 's avonds en morgens den buik warm daar mede geſmeert.

Balſamum ant'-Apoplecticum.

℞. Olei nucum moſchat: expreſſi, *een half onçe.*

Smeltze in een ſilvere lepel, doet 'er dan by

Olei

Digitized by Google

Olei Cinnamomi, *een half drachme.*
Caryophyll: *een half ſcrupel.*
Lavendulæ,
Majoranæ, *van elx* XV *druppen.*
Rorismarini,
Succini albi, *van elx een half ſcrupel.*
Ambræ griſeæ, *in den voornoemden* Oleum Cinnamomi *geſmolten, een ſcrupel.*
Moſchi, *met* Tinctura Cinnamomi *gewreven en ontdaan, een half drachme.*
Zibetti Orientalis, ij *ſcrupels.*

Vermengtze t'zamen wel in een vyzeltje, laatze daarna ſmelten onder 't geſtadig omroeren met een ſpatel, en zetze dan terſtond in kout water te verkoelen.

Deze is goed tegens de popelſy, vallende ziekte, termynen of ſtuipjes; verfriſt de levendige geeſten, verquikt het gemoet, en geeft een goede reuk, &c, onder de neus, in de ſlapen van 't hoofd, op de kruin, in de nek, aan de palm van de handen, en 't hol der voeten geſtreken.

Digitized by Google

Balſamum Stomachicum.

℞. Maſtichis electæ,
Gum: Tacamahacæ,
Thuris, *van elx een half onçe.*

Doet hier by, fyn geſtoten zynde,
Olei Nucum moſchat: expreſſi,
twee onçen en een half.

Smeltende daar by doende
Olei ſtill: Caryophyllorum,
Macis,
Menthæ, *van elx ij drachmen.*
Abſinthii, *anderhalf drachme.*
Balſami Peruviani, *een half onçe.*

Vermengtze, en laatze volgens de konſt tot een Balzem gemaakt worden.

Deze verſterkt de maag, is goed tegens 't braaken, buikloop, katarnen, &c. daar mede warmpjes geſmeert avonds en morgens.

Balſamum Vulnerarium.

℞. Olei Hyperici, *een half pond.*
Vini gallici, iv *onçen.*

Laat-

Digitized by Google

Laatze t'zamen kooken, tot dat de wyn bykans vervlogen is, dan daar bydoende

Gummi Elemni, *anderhalf onçe.*
Terebinthinæ Venetæ, ij *onçen:*
Olibani,
Myrrhæ, *van elx een half once.*

Vermengt zynde, laatze volgens de konst tot een balsem gemaakt worden.

Deze maakt wel etter, vleesch, en heelt, warm daar in gedaan, &c.

Digitized by Google

XII. AFDEELINGE.

Van de Plaaſters.

Emplaſtrum Diapalma.

℞. Olei Olivarum veter. *der de half pond.*
Palmæ, *een half pond.*
Lithargyrii auri, *zeer fyn gewreven, twee pond.*

Als daar genoegzaam regenwater by gegoten is, zo laat het op een zacht vuur kooken, het geſtadig omroerende met een palmhoute ſpatel, tot dat het de dikte van een weeke Plaaſter bekomt, voorts daarby doende

Axungiæ Porcinæ, *behoorlyk zuivert*, ij *ponden.*

Herkookt dit alles tot een behoorlyke dikte, en ſtrooit 'er, van 't vuur genomen, en wat verkoelt zynde, dan in

Chalcithidis uſtæ *of* Vitrioli albi, iv *oncen.*

Vermengt en maakt dit volgens de konſt tot een Plaaſter.

Deze verkoelt de hitzige zweeren, verbetert

Digitized by Google

tert de ſcherpe zuurigheden in dezelve droogt op, doet de huyd groeyen, en heelt wel, &c.

Emplaſtrum Diachylon cum Gummi.

℞. Olei Chamæmelini, iv *ponden.*
Lithargyrii auri, ij *ponden.*

Kookt dit na eene bydoening van genoegzaam regenwater, ondereen geſtadige omroeringe, tot de dikte van een Plaaſter, daarby doende

Ceræ flavæ, *een half pond.*
Gummi Ammoniaci,
Galbani,
Opoponacis,
Sagapeni, *in Brandewyn ontdaan, en weder dik gemaakt, van elx* iv *oncen.*
Terebinthinæ, *een half pond.*

Vermengt; en laat dit volgens de kunſt tot een Plaaſter gemaakt worden.

Deze zuyvert, maakt etter, en haaltze uit, verdeelt de hardigheden, rypt gezwellen, en geneeſtze, &c.

Digitized by Google

Emplaſtrum è Lapide Calaminari.

℞. Pulver: Lapidis calaminaris præparati, *een half pond.*
Lithargyrii auri, *derde half once.*
Maſtichis, *anderhalf once.*
Minii,
Sevi Ovilli, *van elx* iv *oncen.*
Reſinæ Pini, *derdehalf once.*
Terebenthinæ Venetæ, *anderhalf once.*
Ceræ flavæ, vi *oncen.*
Camphoræ, ij *drachmen.*
Olei Olivarum, *zoo veel genoeg is.*

Laat dit vermengt zynde, volgens de konſt tot een Plaaſter gemaakt worden.

Deze verdroogt, en maakt vel; derhalven heeltze ook krachtig.

Emplaſtrum Gummi-Croceum

℞. Ceræ flavæ,
Colophoniæ,
Picis navalis, *van elx een half pond.*

Laat dit op een zeer klein vuur allenskens ſmelten; doende by 't geſmoltene

Gum-

Digitized by Google

Gummi Ammoniaci,
Galbani, *door brandewyn gezuivert, van elx* ij *oncen.*
Terebinthinæ, iij *oncen.*

Ten laaſte daar in ſtrooyende

Pulver: Croci Anglici, *een once.*
Maſtichis,
Myrrhæ,
Thuris, *van elx* ij *oncen.*

Vermengt, en maakt het volgens de konſt tot een Plaaſter.

Deze is goed om een t'zamenvoegzel aan gebroke beenen te maken, oude vleeſſige en klierige verhardingen te verdeelen; de leden te verſterken, &c.

Emplaſtrum Magneticum Arſenicale.

℞. Gummi Ammoniaci,
Galbani,
Sapapeni, *door Brandewyn gezuivert, van elx anderhalf once.*
Terebinthinæ Venetæ,
Ceræ citrinæ, *van elx* ij *once.*

Dit alles geſmolten, van 't vuur afgezet, en zo lang geroert zynde, tot dat 't de dikte

Digitized by Google

dikte van een Plaaſter bekomen heeft, doet'er dan by

Magnetis arſenicalis, *anderhalf once.*
Terræ Vitrioli dulcificatæ, *een half once.*
Olei Succini, *een once.*

Vermengt, en maakt het volgens de konſt tot een Plaaſter.

Deze doet de peſtbuilen rypen, weik worden, dryft de etter uitwaarts, neemt de quardaardigheit tot zich, &c.

Emplaſtrum Mercuriale.

℞. Axungiæ Porci, *na behooren gezuivert, een pond.*
Lithargyrii auri, *een half pond.*
Gummi Ammoniaci,
Terebinthinæ,
Mercurii vivi, *in Terpentyn uitgebluſt, van elx* ij *oncen.*

Vermengt en maakt dit volgens de konſt tot een Plaaſter.

Deze verdryft de pynen in de gewrigten, uit ſcherpe ziltige zuure vogten voortkomende, ook de harde knobbels, &c.

Em-

Digitized by Google

Emplastrum de Sapone.

℞. Saponis Venetæ,
Cerussæ,
Minii, *van elx* v *onçen*.
Olei Olivarum, *een pond*.
Camphoræ, *een once*.

Laat dit alles volgens de konst tot een Plaster gekookt worden.

Deze gebruikt men in de jicht, flerecyn, of podagra, &c. verkoelt, en droogt sterk d'invloeyende zuure vogten, &c.

Emplastrum Stichticum.

℞. Pulveris Radicis Aristolochiæ, *beide zoorten, van elx anderhalf once*.
Lithargyrii auri, *anderhalf pond*.
Myrrhæ rubræ,
Olibani, *van elx een once*.
Gummi Ammoniaci,
Bdelii, *door Brandewyn gezuivert, van elx* iij *once*.
Galbani, *door Brandewyn gezuivert*, ij *once*.

Tere-

Terebinthinæ Venetæ, iv *oncen.*
Reſinæ pini, ij *oncen.*
Olei Chamæmelini,
Scorpionum, *van elx een pond.*

Laat dit alles vermengt, en volgens de konſt tot een Plaaſter gemaakt worden.

Deze heelt de ſteeken en wonden, oude zweeren, en doet vleeſch groeyen, verzacht der zelver pynen, &c.

Emplaſtrum Stomachicum.

℞. Pulver: Baccarum Lauri mundatarum, iij *oncen.*
Radic: Calami aromatici,
Fol: Abſinthii pont: *van elx een once.*
Menthæ criſpæ, vi *drachmen.*
Maſtichis pellucidæ, iij *oncen.*
Cariophyllorum aromaticor:
Macis, *van elx een half once.*
Terebinthinæ Venetæ,
Ladani puriſſ: *van elx een once.*

Taca-

Digitized by Google

Tacamahacæ, iij *oncen.*
Gum: Elemni, ij *oncen.*
Ceræ citrinæ, *een pond.*
Olei Stomachici, iv *oncen.*

Laat dit alles vermengt, en volgens de konſt tot een Plaaſter gemaakt worden.

Deze verſterkt de maagh, verdryft de wormen, winden, en wringende pynen in den buik, verwekt d'appetyt, verbetert de walgachtige weedom, is goed tegens de loop, en 't braaken, &c.

Cerotum è Cumino.

℞. Pulv: Sem: Cumini, iij *oncen.*
Baccarum Lauri, *anderhalf once.*
Fol: Menthæ criſpæ, *een half once.*
Gummi Bdellii,
Galbani, *door Brandewyn gezuivert, van elx* ij *oncen en een half.*
Olei Chamæmelini, iv *oncen.*
Nucis moſchatæ expreſſi, *een half once.*
Terebinthinæ Venetæ, *een once.*
Reſinæ pini, iij *oncen.*

Ceræ

Digitized by Google

Ceræ citrinæ, viij *oncen.*

Laat dat alles vermengt, en volgens de konſt tot een Plaaſter gemaakt worden.

Deze breekt en verdryft de winden, en pynen in de borſt, in den buik, in de leden, daar ze eenige dikte vertoonen, &c.

XIII.

Digitized by Google

XIII. AFDEELINGE.

Van de Geesten.

Spiritus Vini rectificatus.

Neemt zo veel *Brandewyn* als gy wilt, doet ze in een kolf met een lange hals tot omtrent de helft, en lokt 'er door een zeer langzaam vuur, op de wyze van een dampvat, de geest uit, daar mee voortvarende tot dat 'er de kracht uit is.

NB. Deze Geest, indienze wederom overgetrocken wort, zal een *Alkohol vini* wezen, dat is een *Brandewyn*, die van zyn overtollige en flymige waterigheit ontlast is.

Deze is zeer dienstig om de kracht en 't wezen van andere dingen uit te trecken, &c. ook voor een zwakke Maagh.

Men gebruikt hem tot een once, of alleen, of ook onder iets anders vermengt.

Spiritus Vini Tartarisatus.

℞. Tartari albi crudi, x *oncen.*

Maakt hem tot een poeder, giet 'er achtentwintig onçen van de beste *Brandewyn* op, en laat 'er na de vermenging de Geest uit een laa-

Digitized by Google

laage kolf door klein vuur afgetrocken worden.

Deze is krachtiger als de voorgaande om uit yder enkel geneesmiddel de kracht en 't wezen te trekken; het doet wel zweeten, en 't dryft de pis voort, &c.

Spiritus Aromatico-Oleosus.

℞. Cinnamomi acuti,
Flaved: Cortic: Aurantiorum,
Citriorum,
Nucum Moschat:
Macis, *van elx* ij *drachmen.*
Salis Tartari, *een half once.*
Spiritus Salis armoniaci, iv *oncen.*

Stelt dit vierentwintig uuren te week; doet 'er dan twalef oncen *Brandewyn* by, en laat 't andermaal twalef uuren weeken, waar na men de geest volgens de kunst overhaalt.

Deze versterkt het harte, de maag, en klierachtige deelen, verfrischt het bloed, verdryft de flaauwten en benautheden; is goed tegens 't verkouden, &c.

Spiritus Cardiacus.

℞. Flaved: Cortic: Citriorum *een pond.*

Ra-

Digitized by Google

Radic: Angelicæ, iij *oncen.*
Cinnamomi acuti, ij *oncen.*
Nucum moſchat: *ander half once.*
Salis Armoniaci,
Tartari, *van elx* ij *drachmen.*

Geſneden en geſtoten zynde, giet 'er tweenzeventig oncen vande beſte *Brandewyn* op, en haalt de geeſt na een geringe meuking volgens de kunſt over.

Deze is is een byzondere hartſterkinge, in vuurige ziekten, peſttyden, en een quade maag; doet wel zweeten, &c.

Men gebruikt hem tot een half once onder een bequaam vocht gemengt.

Spiritus Carminativus.

℞. Radic: Angelicæ, *een once.*
Galangæ minoris,
Imperatoriæ,
Zedoariæ, *van elx* iij *drachmen.*
Folior: Rorismarini,
Majoranæ, *van elx een handvol.*
Menthæ, ij *handevol.*
Semin: Dauci Cretici,
Sileris montani, *van elx een once.*

Cin-

Digitized by Google

Cinnamomi acuti, *anderhalf once*
Flaved: Corticum Aurantior: *een halfonce*
Nucum moſchat:
Macis, *van elx* iij *drachmen.*
Caryophyllorum, ij *drachmen,*

Geſneden en grofje; geſtampt zynde, giet 'er achtenveertig oncen van de beſte *Brandewyn* op; en haalt de geeſt na een behoorlyke weeking volgens de kunſt al diſtilleerende over.

Deze verdryft de winden, krimpingen des buyx, de wormen, 't kolyk uit verkoudtheit en ſlym, verſterkt de maag, het harte, en harſſenen; is goed in Peſttyden te gebruiken op de manier als de voorgaande,

Spiritus Matricalis.

℞. Maſtichis,
Myrrhæ,
Olibani,
Succini, *van yder* ij *onçen.*
Spiritus vini rectificati, ij *pond.*

Laat dit volgens de konſt gediſtilleert worden.

Deze verſterkt de moeder, de maag, en 't gedarmte; is dienſtig tegens de witte vloet, buikloop, braaken, &c.

Men gebruikt hem als de voorgaande.

Spiritus

Digitized by Google

Spiritus Salis Armoniaci.

℞. Salis Armoniaci,
Tartari, *van elx een pond.*

Yder byzonder geſtoten, en vermengt zynde, doet 'et in een glaze wel geſterkte kolf, daar op gietende tweendertig oncen regenwater; diſtilleert 'er dan met een klein vuur op zand zeſtien oncen van, en bewaart de overige min ſtarke geeſt bezonder.

Deze is zeer doordringende, goed tegens benaauwde koortzen, opſtyginge, moederziekte, popleſy, geraaktheit, &c.

Men gebruiktze onder de neus te houden, en eenige druppen tot acht toe, in iets anders vermengt, in te geven.

Spiritus Cornu Cervi.

℞. Fruſtulorum Cornu Cervi, *zoo veel gy wilt.*

Vult een retort hier mee ten halve, dompelt ze in 't zand, en laat, een wyde ontfanger daar aan gevoegt zynde, de diſtillatie geſchieden, het vuur by trappen tot den middelmatigſten vermeerderende, alsdan zullen opklimmen een ſlymachtige Vocht, Geeſt vlug Zout en ſtinkende Oly: het vlugge zout met d'overige vogt, door doorlekking vande ſtinkende oly geſcheiden, vermengt zynde, moet

Digitized by Google

moet in een hooge kolf op zand andermaal overgehaalt worden : 't vlugge zout mag men met den geeſt vermengen, of naar believen afzonderlyk bewaren.

Deze Geeſt, gelyk ook het *vlugge Zout*, zuiveren het bloed ; verdunnen, en openen, doen beide zweeten, wederſtaan de quaadaardige koortzen ; zyn mede goed tegens de Moederziekten, lendepynen, &c.

Men gebruiktze tot een ſcrupel, onder iets anders vermengt, ook wel om aan te ruiken, &c.

Doch de *ſtinkende Oly* uitwendig om 't podagra en de jicht te verdryven,

Spiritus Lumbricorum.

℞. Lumbricorum Terreſtrium, *met water afgewoſſchen, en dan matig opgedroogt, zoo veel gy wilt.*

Laat uit deze, zonder eenig ander vogt daar by te doen, de Geeſt door een retort volgens de konſt overgetrokken worden, die men, met het *vlug Zout* vermengt, door een hooge kolf weder overhalen, en yder bezonderlyk bewaren moet.

Deze opent de verſtoppingen, dryft af de ſlymige vogten, ſtilt de pynen in de leden, verwarmt, &c.

Spiritu

Digitized by Google

Spiritus Cochleariæ.

℞. Folior: Cochleariæ recentium, *een weinig geſneden*, vi *ponden*.

Doet ze in een kolf, daar op gietende vier ponden *Brandewyn*, en haalt den geeſt daar van al diſtilleerende volgens de kunſt over; waar van men d'eerſte en laaſte afzonderlyk bewaren moet.

Deze is goet in de ſcheurbot, opent, dringt door; verwarmt, doet zweeten en wateren, vermindert de pynen in de leden, &c.

Men geeft hem in tot een Drachme, onder iets anders vermengt.

Spiritus Leviſtici.

℞. Semin: Leviſtici, vi *onçen*.
Spiritus vini, ij *ponden*.

Laat de Geeſt volgens de konſt gediſtilleert worden.

Deze is goed in de moederziekten, opent, verwarmt, verdunt de taaje ſlym, dryft wel af, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Digitized by Google

Spiritus Nitri ſimplex.

℞. Nitri puriſſimi, *een pond.*
Boli communis, iij *ponden.*

Na datze wel te zamen vermengt zyn, zoo laat de diſtillatie door een retort geſchieden.

Deze verkoelt, verdryft den dorſt, opent, zet het wateren voort; is goed in brandige koortzen, &c.

Men geeft hem tot vyf of zes druppen in, onder iets anders vermengt.

Spiritus Nitri dulcis Carminativus

℞. Spiritus Carminativi, *hier voor beſchreven*, xviij *onçen.*
Nitri ſimplicis, vi *onçen.*

Vermengtze onder malkanderen, en het vat dagelyx verſcheidemaalen omſchuddende, zo laat (na verloop van een week) de Geeſt volgens de konſt daar uit overgehaalt worden.

Deze opent, breekt en verdryft de winden, helpt de koockinge in de maag, verbetert den brand in de quaadaardige koortzen, &c.

Men gebruikt hem als de voorgaande.

Spi-

Digitized by Google

Spiritus Salis ſimplex.

℞. Salis culinaris albi, ij *ponden.*
Laterum, *fyngeſtoten*, vi *ponden.*

Doet dit, wel vermengt, in een ſteene retort, datze daar mee tot de helft vol wort, en een wyde ontfangér daar aangevoegt zynde, zo laat eerſt met een ſpaarzame hand wat vuur daar aangebracht worden, dat men, als 't ſlymige water wegh is, moet vermeerderen, tot dat de Geeſten als wolken daar uit al te maal overgekomen zyn: ſcheit dan de Geeſt door rectificatie voorts van zyn Phlegma.

Deze ſliſt de dorſt, is goed in de Peſt, en quaadaardige brandende koortzen, dood de wormen, dryft het graveel af, wederſtaat de verrottingen, &c.

Men gebruikt hem als de voorgaande.

Spiritus Salis dulcis,

℞. Spiritus Salis, *van zyn ſlymige vocht wel gezuivert*, iij *onçen.*
Vini rectificati, ix *onçen.*

Laatze door een glaze helm volgens de konſt gediſtilleert worden.

Deze is pisdryvende, verbetert de quaad-

Digitized by Google

aardige peſtilentiaale ziekten, bluſcht den dorſt, wederſtaat de verrottinge, opent de verſtoppingen, &c.

Men gebruikt hem als de voorgaande.

Aqua Fortis.

℞. Nitri puriſſimi, *een pond.*
Vitrioli exſiccati, ij *ponden.*

Doetze, wel vermengt zynde, in een yzere pot met een ſteene helm voorzien, die een zeer wyde pyp heeft; en een aarde of ſteene ontfanger, welke wyd genoeg is, daar aangehecht zynde, ſoo laat 'er, na dat alles zeer vaſt toegelymt is, volgens de konſt een diſtillatie geſchieden, hebbende het vuur allenskens vermeerdert tot de hoogſte trap toe. Maar laat de ontfanger geduurig met koud water nat gemaakt worden, op dat de dampen te meer verdikken; als alles kout geworden is, zoo ontfangt en bewaart de vogt.

Dit is een byzondere voornaame vogt om uit alle metaalen haar kracht en wezen te trekken, die te ontdoen, en te ſcheiden, &c.

Digitized by Google

XIV. AFDEELINGE.

Van de Tincturen en Elixirs.

Tinctura Alexipharmaca.

℞. Rasur: ligni Sassafras,
Radic: Angelicæ,
Imperatoriæ, *van elx een onçe.*
Flaved: Cort: Aurantiorum,
Pomor: Chinæ, *van elx een half onçe.*
Foliorum Rutæ, *anderhalve handvol.*
Salviæ, *een handvol.*
Caryophillorum,
Nucum moschat: *van elx* iij *drachmen.*

Na datze gesneden en gestampt zyn, zo giet 'er derdehalf pond van de beste *Brandewyn* op, zetze drie dagen te weik, daarna trekter twee derdedelen door 't distileren af, in de gedistilleerde Geest op nieuws doende

Radic: Contrajervæ, *een onçe.*
Foliorum Scordii, ij *handevol.*
Myrrhæ

Digitized by Google

Myrrhæ rubræ, vi *drachmen.*
Croci optimi, ij *drachmen.*

Laatze t'zamen, dicht beſloten, veertien dagen of meer ſtaan meuken, giet dan de Tinctuur zachtjes af.

Deze is goet in peſttyden tegens allerly quaadaardige ziekten, verjaagt het venyn, verſterkt het harte, de maag, en hernen, opent de verſtoppingen, doet wel zweeten, &c.

Men gebruiktze tot een *ſcrupel*, of alleen, of met iets anders vermengt.

Tinctura Regia.

℞. Ambræ griſeæ, *een ſcrupel.*
Moſci, *een half ſcrupel.*

Laatze in een half drachme *Kanarizuiker* ontfangen, en t'zamen gemengt worden, tot datze wel met malkanderen vereenigt zyn, doet 'er dan by twe oncen *overgehaalde Brandewyn*, ſteltze zes dagen te weik, en laat daarna de tinctuur klaar en zoetjes van de vyligheden afgegoten worden.

Deze geeft overal, daar men eenige droppeltjes by doet, een heerlyke reuk en geur van zich, tot verfriſſinge des bloeds en der levendige geeſten; vervrolykt het gemoed, verſterkt de herſſenen; doch de vrouwen moeten dit zeer voorzigtig gebruiken.

Tinc-

Digitized by Google

Tinctura Cinnamomi.

℞. Cinnamomi, *de alderſcherpſte, grofgeſtampt, een onçe.*

Doet ze in een phiool, daar op gietende acht onçen van de beſte *Brandewyn*; laat ze dan eenige dagen in 't zand te week ſtaan, de phiool zomtyds eens omſchuddende, waarnamen de Tinctuur zachtjes afgiet.

Deze verquikt de maag, en 't harte; verfriſcht het bloed; verſterkt de moeder; verwarmt, &c.

Men gebruiktze als de voorige.

Op dezelfde manier wordt gemaakt de

Tinctura Cort: Winterani, Ligni Colubrini.

Tinctura Croci.

℞. Croci optimi, *een onçe.*
Spiritus vini optimi, viij *onçen.*

Laat hier uit volgens de konſt een Tinctuur getrokken worden.

Deze verſterkt de maag, 't hart, de moeder

Digitized by Google

der; verfrischt het bloed, doet ook zweeten, en is in quaadaardige ziekten dienstig, &c.

Men geeft ze in tot acht á tien druppelen, in iets vermengt.

Op dezelfde manier word gemaakt de

Tinctura Catechu.

Tinctura Kinæ Kinæ.

℞. Cortic: Kinæ Kinæ pulver: *een onçe.*
Liquor: Nitri fixi, *een half onçe.*
Spir: Vini optimi, viij *onçen.*

Laat hier volgens de konst een Tinctuur uit getrokken worden.

De eerste hier van versterkt de maag, en de herssenen; verbetert het braaken, doed de buikloop ophouden, verdroogt de vochtige zinkingen, bevestigt het tandtvleesch, &c.

Men gebruikt 'er weinige druppen af inwendig; en uitwendig in mondwaters vermengt.

De andere is dienstig tegens tussenposige koortzen, doet wel zweeten, opent en verdroogt d'overtollige fyne voghtigheden, &c.

Men

Digitized by Google

Men gebruiktze tot een drachme met iets anders vermengt.

Tinctura Caſtorei.

℞ Caſtorei optimi, *tot poeder gebracht, een onçe.*

Doetze in een phiool, daar op gietende een half once *Liquor Tartari*, op dat het poeder matig nat word; laatze dan warm meuken op 't zand 24 uuren lang; giet 'er daarna acht oncen *Brandewyn* op, zetze wederom warm te meuken, twintig dagen lang, en giet dan de Tinctuur zonder de minſte beroering zachtjes af.

Deze verſterkt de moeder, verdryft de benaude verſtikkingen daar uit voortkomende, verbetert de beroertheit, het flerecyn, en vallende ziekte, &c.

Men geeftze in tot dartig druppen met iets anders vermengt.

Tinctura Gummi Laccæ.

℞. Gumm: Laccæ pulveratæ, *een half onçe.*
Aluminis uſti, *een drachme.*
Spiritus Cochleariæ, *in 't diſtilleeren laaſt overgekomen*, viij *onçen.*

Meukt dit, dicht in een phiool beſlooten, zo lang in zand, tot dat de Tinctuur zich rood genoeg vertoont, welke zachtjes werd afgegoten.

Deze is goed tegens de ſcheurbot in de mond, en beveſtigt de waggelende loſſe tanden, &c.

Men gebruiktze tot zes druppelen, in iets anders vermengt.

Tinctura Martis.

℞. Tartari rhenani, iij *oncen.*
Raſuræ Martis, *een once.*

Laatze met genoegzaam regenwater in een yzere pot eenige uuren lang kooken, de ſtoffe geſtadig met een ſpatel omroerende, en in plaats van 't uitgedampte water wederom ander daar op doende, tot dat het noch coleurig genoech geworden is, de vogt dan ſachtjes afgegoten zynde, zo laatze uitdampen tot de geſtalte van een dunne Syroop.

Deze opent de verouderde verſtoppingen der ingewanden des buiks, der vrouwen moeder; verbetert de quynziekten, miltzucht, &c.

Men geeftze in tot een half onçe, ook onder iet anders vermengt.

Tin-

Digitized by Google

Tinctura Opii.

℞. Opii crudi, *klein geſneden, een once.*
Spiritus vini tartariſati, x *oncen.*

Laat 'er volgens de konſt een Tinctuur uit trekken.

Deze verwekt ſlaap, verzacht de pynen, ſtilt het braaken; ſtopt de buikloop, &c.

Men geeftze tot vyf druppelen, in iets anders vermengt.

Tinctura Myrrha.

℞. Myrrhæ electæ, *anderhalf once.*
Liquoris Nitri fixi, vi *drachmen.*

Laatze vierentwintig uuren ſtaan weeken, giet 'er dan xij oncen *Alcohol vini* op; ſtelt het op nieuw eenige daagen te meuk, en giet dan de Tinctuur zagjes af.

Op dezelfde wyſe maakt men

Tinctura Succini flavi pellucidi.

Tinctura Tartari.

℞. Salis Tartari ad colorum cæruleum calcinati, iv *oncen.*

Doetze in een phiool, daar op gietende tien onçen *overgehaalde Brandewyn*, zetze

Digitized by Google

op 't zand eenige dagen en nagten lang warm te meuken, tot dat zich in de Tinctuur een roode coleur vertoont, welke dan door doorlekking van haar vuiligheit geſcheiden word.

Deze opent ſterk de verſtoppingen, verdunt de ſlymigheden, zuivert het bloedt, wederſtaat de quaadaardige ziekten, doet wel waterloſſen, &c.

Men geeftze in tot dartig druppelen in iets vermengt.

Tinctura Theriacalis.

℞. Theriacæ noſtræ, iij *onçen.*
Spiritus vini optimi, *een pond.*

Laatze in een phiool dicht toegedaan eenige dagen lang op 't zand warm ſtaan meuken.

Deze is nuttig in peſt, quaadaardige ziekten; opent; ſtilt de pynen in de leeden, doet wel zweeten; verſterkt de maeg, de herſſenen, &c.

Men geeft ze tot twee drachmen in iets anders vermengt.

Tinctura anti-Nephritica.

℞. Radic: Saxifragiæ,
Baccar: Juniperi,

Mil-

Millepedum, *met regenwater gewosschen*,
Nucleorum Persicorum,
Ligni Nephritici veri,
Terebinthinæ Venetæ, *van elx een half once.*
Sem: Petroselini Macedonici, vi *drachmen.*

Alles gestooten zynde dat men stampen moet, so giet 'er ij *oncen Liquor Tartari* op, opdat het poeder nat worde; zet het 24. uuren warm te meuken; doet 'er dan xxiv *oncen Spiritus vini rectificati* by, laatze wederom eenige dagen lang warm staan meuken, eindelyk zo giet 'er de Tinctuur af.

Deze is goed tegen 't graveel, pynen in de nieren, ophoudingen van 't wateren; opent de verstoppingen; verdunt de slymerige vogten, &c.

Men geeftze in tot een drachme met iets anders vermengt.

Tinctura Cathartica.

℞. Radic: Jalappæ resinosæ, ij *oncen.*
Hellebori nigri, *een half once.*
Mechoâcannæ,

Scam-

Scammonii, *van elx* vi *drachmen.*
Cinnamomi, ij *drachmen.*
Macis, *een drachme.*

Maakt dit alles tot een grof poeder, waar op men in een phiool een pond *Spiritus vini Tartarisati* giet; en dus eenige dagen in zand te meuk stelt; thans giet men de Tinctuur zachjes af, met daar andermaal vier onçen *Spiritus vini Tartarisati* op te gieten, die men na een hernieude meuking afgiet, en met de vorige Tinctuur vermengt.

Deze opent en purgeert wel, als menze in geeft tot veertig druppelen, in iets anders vermengt.

Spiritus vini Camphoratus.

℞. Spiritus vini optimi, *anderhalf pond,*
Camphoræ, tritæ, *anderhalf onçe.*

Laatze in zeer laauwe meukinge staan, tot dat de Camfer versmolten, en met de Brandewyn zeer vereenigt is.

Deze is doordringende, opent, verdryft de hardigheden, en wringende opgeblazentheden, doet sterk zweeten, &c,

Men gebruiktze mede uitwendig in iets anders vermengt, ook zo wel alleen.

Van.

Digitized by Google

Van de Elixirs.

Elixir Asthmaticum.

℞. Radic: Enulæ campanæ, *een half onçe.*
Iridis florentinæ,
Myrrhæ rubræ,
Benzoin, *van elx* iij *drachmen*
Croci optimi, ij *drachmen.*
Sem: Anisi, *een half onçe*

Alle gesneden, en grofjes gestampt zynde, zo giet 'er twintig onçen *Spiritus vini rectificati* op, laatze dan veertien dagen lang warm staan meuken, en scheit entlyk de Elixir door afdruppinge van de vuyligheden af.

Deze is goed tegens naarborstigheit; verteert de slym; weederstaat de verrottinge, en de quaadaardige ziekten, verbetert de flaauwten, &c.

Men geeftze in tot een half onçe in iets anders vermengt.

Elixir Poprietatis.

℞. Aloës lucidæ,
Myrrhæ rubræ, *van elx anderhalf onçe.*

Croci

Digitized by Google

Croci optimi, *een once.*

Als ze tot poeder geſtoten zyn, zo giet op de roode Myrrha twee drachmen *Liquor Tartari*; ſtelze in een Matras wel digt geſloten vierentwintig uuren lang warm te meuken, mengt dan alles te zamen, en doet 'er vierentwintig onçen *Spiritus vini rectificati* by: zetze wederom vyftien dagen lang warm te meuken; giet dan eindelyk de Elixir zachtjes af.

Deze verhindert de verrottinge, is goed in peſttyden, tegen de ſcheurbot, wormen, en koortzen, doet ook wel zweeten, &c.

Men geeft hem in tot een drachme met iets anders vermengt.

Elixir Stomachicum.

℞. Radic: Enulæ Campanæ,
Calami aromatici,
van elx ij *drachmen.*
Galangæ minoris,
Zedoariæ, *van elx een half once.*
Summitat: Abſinthii,
Centaurei minoris,
van elx een vinger-greep.

Ma-

Digitized by Google

Macis, ij *drachmen.*
Cinnamomi, *anderhalf drachme.*
Caryophyllorum, *een drachme.*

Maakt van alle deze een grof poeder, doet het in een matras, en gier daar over, achttien onçen van de beſte *Spiritus vini*, laatze dan warm ſtaan te meuken als 't voorige, en volgens de konſt tot een Elixir gemaakt worden.

Deze verſterkt de maag, bevordert de kookinge in dezelve, verdryft de winden, wormen, en zuure ſlym, opent de verſtoppingen; is goed voor de borſt, &c.

Men geeft hem in tot een half onçe, met wat anders vermengt.

Elixir Uterinum.

℞. Radicum Gentianæ,
Zedoariæ,
Foliorum Sabinæ,
Myrrhæ rubræ, *van elx een half once.*
Caſtorei, *een once.*
Semin: Leviſtici,
Croci optimi, *van elx* iij *drachmen.*
Macis, *anderhalf drachme.*
Camphoræ, *een drachme.*

Maakt

Digitized by Google

Maakt van alles een grof poeder, doet het in een matras, giet 'er zes drachmen *Liquor Tartari*, en vierentwintig onçen *Spiritus vini rectificati* over, ſteltze dan als de vorige warm te meuken.

Deze is goed tegens de moederziekten, opent de verſtoppingen, helpt het baaren, verdryft d'opkomende benauwtheden, verbetert de verrottinge, verwarmt d'ingewanden, &c.

Men geeft hem in tot een drachme onder wat anders vermengt.

Elixir Vitæ.

℞. Cinnamomi acuti,
Nucis, moſchat:
Macis, *van elx een once.*
Caryophyllorum, *een half once.*
Croci optimi, ij *drachmen.*
Flavedin: Cortic: Aurantiorum,
Citriorum,
van elx iij
drachmen.

Als deze alle geſneden en geſtampt zyn, giet 'er zesendertig onçen *Spiritus vini* op, ſteltze dan in een vat dicht toegeſlooten te meuken gelyk het voorige, en laatze volgens de konſt tot een Elixir gemaakt worden.

De-

Digitized by Google

Deze verſterkt en verfriſcht de maag, het harte, de herſſenen; ruimt den borſt; opent de verſtoppingen uit taaye koude ſlym; verdryft de winden, &c.

Men geeft het in tot een half onçe met wat anders vermengt.

XV.

Digitized by Google

XV. AFDEELINGE.

Van de gediſtilleerde Olyen.

Oleum Aniſi.

℞. Semin: Aniſi, *grof geſtampt*, iv *ponden.*
Salis communis, iv *onçen.*
Tartari crudi, ij *oncen.*
Aquæ pluvialis, xxiv *ponden.*

Laatze eenige dagen, doch niet langer als een week, ſtaan weiken, en dan in bequaam werktuyg gediſtilleert worden; daarna ſcheit volgens de konſt de Oly van 't water.

Deze verbreekt en verdryft de winden in de maag, moeder, buik, en in de borſt, is goed tegen 't kolyk, verwarmt, &c.

Men gebruikt hem tot twintig druppen, met wat anders vermengt.

Op dezelfde manier werden gediſtilleert

Oleum e Baccis Juniperi,

Ca-

Digitized by Google

Carui,
Cumini,
Fœniculi,
Cort: Aurantiorum,
Citriorum.

De oly van *Feneverbezien* opent de verſtoppingen in de buik, moeder, nieren, milt; dryft het water voort en de winden; verbetert het kolyk; is goed in peſttyden, en tegens quaadaardige ziekten, &c.

Men geeft die in tot tien druppen onder iets anders vermengt.

Die uit *Karwy* verdryft de winden, verteert de taaye ſlym; opent de verſtoppingen; is goed tegen s't kolyk, pynen voor 't harte, en in de maag, &c.

Men geeft die in als de voorgaande, ook gebruikt men ze wel uitwendig in ſmeeringen, &c.

Die uit *Cumyn* verjaagt de winden, verteert de taaye ſlym; opent de verſtoppingen; is goed tegens de pynen in de maag, buik, moeder, borſt, lendenen, &c.

Men gebruiktze als de voorige.

Die van *Venkel* verdryft de winden, verteert de taaye ſlym in de borſt, maag, en lenden; helpt het zweeten voort, vermeerdert het zog, is goed voor die zwak van gezicht zyn.

Men

Digitized by Google

Men gebruiktze als de voorige.

Die uit d'*Orangieſchillen* verſterkt de maag, 't harte, de moeder, de herſſenen; verdryft de pynen in de buik, in de lendenen, doodt de wormen, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit de *Limoen* of *Citroenſchillen* weder-ſtaat de verrottinge, is goed tegen de quaad-aardige ziekten, en wormen; opent de ver-ſtoppingen, verdryft de winden; bevor-dert het zweeten, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Deze volgende worden op dezelve ma-nier uit kruiden gediſtilleert, namentlyk

Oleum Abſinthii,
Lavendulæ,
Majoranæ,
Menthæ criſpæ,
Origani cretici,
Roriſmarini,
Rutæ hortenſis,
Sabinæ.

Doch uit bloemen

Oleum Chamæmeli.

Uit

Digitized by Google

Uit Indië worden tot ons overgebracht

Oleum Caryophyllorum,
Cinamomi,
Macis.

De oly van *Alzem* verſterkt de maag, doot en verjaagt de wormen, wederſtaat de verrottinge, opent de lever, milt, en lendeklieren; bevordert het zweeten, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Lavendel* verſterkt de herſſenen, moeder, en zenuwen; opent de verſtoppingen; verdryft de opkomende benautheden; vordert het baren, verbetert de ſlaapzucht, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Majelein* verdunt de ſlym, verſterkt de herſſenen, moeder, harte, maag en zenuwen; opent de verſtoppingen, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Kruiſſemunt* verſterkt de maag, verbetert de walginge, raauwigheit uit ſlym, is goed tegens de wringende pynen in de buik, wormen, ſnik, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Orego* opent de verſtoppingen in de borſt, lever, en moeder; verbetert de gee-

le-

Digitized by Google

le ziekte, en hoest, bevordert het zweeten, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Roſemarein* verſterkt de herſſenen, moeder, en maag; is goed tegens de verſtoppingen, vallende ziekte, ſlaapzucht, ſtinkende adem, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Wynruit* verſterkt de herſſenen, maag, moeder; is goed tegens de peſt, quaadaardige ziekten, dolle hondsbeet, en 't kolyk; opent de verſtoppingen, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Zevenboom* opent de verſtoppingen der moeder, nieren, en klieren; is goed tegens de aamborſtigheit; bevordert het baaren, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Karmillen* opent de verſtoppingen, ſtilt de pynen, verdryft de winden, bevordert het zweeten, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Kruidnagelen* is goed tegen hartvang, flaauwte, zwymeling; verdryft de benautheit, verſterkt de maag, &c.

Men geeftze in tot vier druppen in wat anders vermengt.

Die uit *Kaneel* verfriſcht het harte, verſterkt de maag, de moeder, en zenuwen; opent de verſtoppingen, vordert het baaren; verbetert de flaauwten, &c. Men

Digitized by Google

Men gebruiktze als de vorige.

Die uit *Foely* of *Bloem* verſterkt de maag, het harte, de moeder, herſſenen, en zenuwen; verdryft de winden, flaauwten, hartkloppingen; verbetert de ſtinkende adem, &c.

Men gebruiktze als de vorige.

Oleum Ligni Rhodii.

℞. Ligni Rhodii, *dat geraſpt is, zo veelgy wilt.*

Laat het in genoeg zout water een maant lang weiken, dan, een hantje vol of twee rauwe wynſteen daar by gedaan hebbende, afdiſtilleren; ſcheit daarna volgens de konſt de oly van het water.

Deze dient om iets welriekende te maken.

Op dezelfde wyze werd gediſtilleert

Oleum Ligni Saſſafras.

Oleum Cornu Cervi fœtidum,

Deze verkrygtmen ten dien tyde, als men de Geeſt van Hartshoorn diſtilleert, daar van hier voren is gehandelt.

Deze is goed in quaadaardige ziekten, doet wel zweeten, en dryven het wateren voort, opent, &c.

Digitized by Google

Men geeftze in tot acht druppen, onder iets anders vermengt.

Oleum Succini albi.

℞. Succini albi, *geſtoten, een deel.*
Arenæ puræ, *door een zeef gezift, twee deelen.*

Doetze in een retort, tot dat des zelfs derdendeel vervult is; laatze op 't zand diſtilleren, allenskens het vuur verſterkende en vermeerderende, zo zal de Oly te gelyk met het vluggeZout opgaan, het welk men met warm water moet uitſpoelen, en alleen, op zyn eygen overblyffel uitgebrand, weder overhalen tot dat het wit wort; maar de oly moet door zich zelven volgens de konſt herovergehaalt worden.

Deze Oly verſterkt de zenuwen; opent de verſtoppingen der zelve, en des moeders; verbetert d'opkomende benautheden, vordert het wateren, het baaren, &c.

Men gebruiktze in wat anders vermengt tot tien druppen.

Op gelyke manier wort gemaakt

Oleum Ceræ,
Maſtichis.

Deze

Digitized by Google

Deze laaſte verſterkt de maag, ſtilt het braaken, verbetert de walginge; is de zenuwen voordeelig; belet de vloed, verbetert de ſtinkende adem, &c.

Men gebruiktze als de vorige, ook wel uitwendig in ſmeeringen en plaaſters.

Oleum Vitrioli.

℞. Vitrioli Romani, *tot een rosheit gebrand, en gewreven, zo veel gy wilt.*

Laat die in een toegelymde retort gedistilleert worden, paſſende om het vuur by graden te vermeerderen, haalt daarna de gedistilleerde Oly weder over, behoudende het krachteloos overblyfzel, of *Colcothar*, byzonder alleen,

Deze is zeer ineetende, verdroogende, afſchilferende; de verrottingen wegnemende; 't gebeente zuiverende; doch moet zeer voorzichtig gebruikt worden.

Oleum Terebinthinæ.

℞. Terebinthinæ pellucidæ, *zo veel gy wilt.*

Vult daar met een glaze retort op de helft, en laatze met een zacht vuur diſtilleren, zo lang de Oly helder en klaar blyft, die men

Digitized by Google

alleen moet bewaren; laat daarna de andere olyen, door 't vuur te vermeerderen, byzonderlyk ontfangen worden.

De eerſte is zeer nuttig tegen't nierenwee, graveel, en kolyk; opent, doet wateren, &c.

Men geeftze in tot twintig droppen met wat anders vermengt.

De andere gebruikt men uitwendig in ſmeezingen, zalven, en verwarmende plaaſters.

Oleum Petræ,
Spicæ,
Terræ.

Dezè worden ons van buiten toegevoert.

Waar van de *Peteroly* zeer dienſtig is om de paralyſy of verſlappinge in de leeden te verbeteren, ook de dikte in de klieren, en die door windt opgeblazene dikte in de gewrichten, onder andere vermengt.

De *Spykoly* verwarmt, opent, dringt door, verdeelt en ontdoet de taaye ſlymmige gezwellen; verdroogt de ſcherpe fyne vochten derzelve, &c.

Men gebruiktze in zalven, ſmeeringen, en plaaſters.

De *Olye uit aarde* is byzonder goed tegens de vliegende jicht, en de hardigheden in de klieren

Digitized by Google

klieren, uitwendig zynde, te verteeren, gebruikt als de naaſt voorgaande.

Balſamus Sulphuris Terebinthinatus.

℞. Sulphuris vulgaris, *geſtoten, een deel.*
Olei Terebinthinæ, *twee deelen.*

Laatze eenige dagen warm ſtaan meuken met malkanderen, zo lang tot dat de oly een roode coleur zal bekomen hebben, en zy beſpeurt wort alzo eenigzins van de zwavel bezwangert te wezen; doch 't moet een heel zachte of milde meukinge zyn, op dat ze geen walgelyke ſtank na zich trekke.

Op gelyke manier wort gemaakt

Balſamus Sulphuris Aniſatus,
Juniperinus,
Succinatus.

De *Tarpentynbalſem* is meeſt dienſtig tegen de vaſte boorende pynen in de gewrichten der heupen.

De *Anysbalſem* is beſt tegens de pynen in de borſt en leden, uit uitwendige ſtoffe veroorzaakt.

Digitized by Google

De *Jeneverbalſem* is voornamelyk dienſtig in de pynen des ruggebeens, en der lendenen, uit fyne ſcherpe vochten veroorzaakt.

De *Barnſteenbalſem* is inzonderheit dienſtig tegens 't flerecyn, het podagra en diergelyke pynen in de ledematen.

Alle te zamen zeer nuttig tegen 't gedurig voortbrengen van etter in de gezwellen, dezelve zuiverende en toehelende.

Men geeftze in tot drie druppen. dikmaals op een dag, onder wat anders vermengt. Ook gebruikt menze wel uitwendig met een klein penceeltje, &c.

XVI.

Digitized by Google

XVI. AFDEELINGE.

Van de Extracten, en Harſſen.

Extractum Heleni.

℞. Radicum Heleni, iv *oncen.*

Steltze, grofjes geſtampt zynde, eenige dagen lang warm te weik in een pond *Brandewyn*, laatze dan ſtyf uitperzende doorgeklenſt worden; doet op d'overblyfſelen genoegzaam regenwater, kooktze dan en perſtze uit; vermengt de deurklenzels t'zamen, en laatze dan uitdampen over een zacht vuur tot de dikte van Pillen.

Dit verſterkt de maag, het harte; de longen van der zelver wynſteenige ſlym zuiverende; opent de verſtoppingen in de nieren; is goed in peſttyden, tegens quaadaardige ziekten; ook om te doen zweeten, &c.

Men geeft 'et in tot een half drachme alleen, of in eenige vogt vermengt.

Op gelyke manier wort gemaakt het

Extractum Rad: Angelicæ,

Digitized by Google

Contrajervæ,
Gentianæ,
Hellebori nigri,
Pyrethri.

doch het
Extractum Croci,
Stipit: Dulcamaræ,

Kan men met water alleen bereiden.

De Extrakt van *zwarte Nieswortel* zuivert het bloed, reinigt de maag, de milt, &c; opent de verſtoppingen, purgeert de vocht, die men de melankolyke noemt; is goed tegen zwaarmoedigheit, zwymelingen, &c.

Men geeft het in tot een ſcrupel, op de manier als 't vorige.

Die van Kruiswortel verſterkt de milt, lever, maag, 't harte; opent de verſtoppingen der moeder, lever, milt; is goed tegens peſtziekten, dollehondsbeet, wormen, opkomende benauwtheden, &c.

Men geeft het in als het vorige, doch tot een half dragme.

Extractum Abſinthii.

Neemt zo veel *Alzem* als gy wilt, ſtoot ze en wringt 'er 't ſap uit; zuivert dat daarna, en dampt het tot de dikte van een Electuary uit

Op

Digitized by Google

Op dezelve manier maakt men

Extractum Cardui benedicti,
Flor: papaveris erratici,
Scordii,
Taraxici,
Trifolii Aquatici.

Extractum Centaurei Minoris

Hier toe werd genomen de vocht, die na de distillatie van *Aqua Centaurei minoris* in de ketel overblyft, dat dan gezuivert, en tot de dikte van een Electuary uitgedampt wort.

Extractum Opii.

℞. Opii Thebaici, *zo veel 't u belieft.*

Stelt dit te weik, en laat het smelten in genoegzaam *Brandewyn*; 't doorklenzel, dat door een filt gelekt is, moet door een milde warmte uitgedroogt worden tot de dikte, dat men 'er Pillekens kan af maken.

Deze verwekt de slaap, stilt allerlei zoorten van pynen, belet het braaken, de buikloop, en alle vloeden, zinkingen, &c.

Men geeft het in tot vier greinen; ook gebruikt men 't wel uitwendig.

Digitized by Google

Extractum Rhabarbari.

℞. Rhabarbari electi, *zo veel gy wilt.*

Laatze in genoegzaam regenwater warm ſtaan weiken, en dan het ſterk uitgeparſt doorklenzel op een klein vuur tot behoorlyke dikte uitgedroogt worden.

Deze dient om de lever, milt en 't gedarmte t'openen, door den ſtoelgang te zuiveren van de galachtige (op dat ik zo ſpreeke) en ſlymige quaade vogten; verſterkt de ingewanden, &c.

Men geeft 'et in tot twee ſcrupels als Pilletjes gerolt, of in eenige vogt vermengt.

Reſina Scammonii.

℞. Scammonii, *klein geſtooten, zo veel gy wilt.*

Giet 'er zo veel Brandewyn op, dat die daar vier vingers breed boven ſtaat; ſteltze op een warme plaats eenige dagen te meuken; voorts klenſt het ſterk uitgeparſte nat door een filt; dan zal door 't bydoen van koud water de hars plotzelyk op de grond neervallen, die men moet afwaſſchen en opdroogen.

Deze opent en zuivert door den ſtoelgang de ſlymige, weiachtige, melankolyke (om zo te ſpreeken) quaade vogten af, &c.

Men

Digitized by Google

Men gebruikt het als het vorige, doch maar tot een ſcrupel.

Volgens dezelve konſtige werkinge wort gemaakt de

Reſina Agarici,
Guajaci,
Jalappæ,
en't

Magiſterium Guttæ-Gambæ.

De Hars uit de *Kampernoelen des Lorken-booms* opent en zuivert door den ſtoelgang al de ſlymige, waterige weiachtige, en leelyke vogten, is nuttig voor de longen, 't hooft, en de nieren.

Men gebruikt ze gelyk die van Rhabarbar, doch maar tot een half drachme.

De Hars uit *Pokhout* is goed tegens de geile overdadige beſmettinge; pynen in de leedematen, zinkingen, zoute en ſlymige vogten; doet ook zweeten, &c.

Men gebruiktze gelyk de naaſtvoorgaande; doch wel meeſt uitwendig tegens de vuyle knobbels in de ledematen zich elders vertonende, ook tegens zodanige gezwellen, &c. onder ſmeeringen, of plaaſters vermengt.

Digitized by Google

De Hars uit *zwarte Purgeerwortels* opent, en zuivert door den ſtoelgank voornamelyk de vuyle weijige, en waterige vogten, en derhalven goed in waterzugt.

Men gebruikt ze gelyk die uit de Scammonium, doch maar tot twalef greinen.

Het Magiſterium uit *Gutta Gambæ* dryft door den ſtoelgang de verbeterde zuure vogt af van onderen, en ook zomtyts van bovenen.

Men geeft 'et in tot tien greinen.

Aloë Abſinthites.

℞. Aloës puriſſimi, *zo veel gy wilt.*

Dit gewreven en gezift zynde, ſmelt het in genoegzaam gezuivert ſap van Alzem, en droogt het thans tot een behoorlyke dikte uit.

Deze purgeert gemakelyk. verſterkt de maag, verdryft de verrottingen, wormen, zuure vuilige ſlym; verbetert den ſtinkende adem, de walginge, en zware dromen, &c.

Men geeftze alleen in Pillekens tot twee ſcrupels, of onder iets anders vermengt.

XVII.

Digitized by Google

XVII. AFDEELINGE.

Van de vaſte en vlugge Zouten.

Sal Abſinthii,
Cardui benedicti,
Stipitum fabarum.

De gedroogde kruiden werden tot aſſchen gebrand, waar uitmen door warm water een loog maakt, die men doorlekt, en op een langzaam vuur van kolen tot zout uitdampt; dat, opdat het zuiverder zy, andermaal moet geſmolten, doorgelekt, en geſtremt worden.

Deze alle zyn ontrent van een en zelfde kracht, worden ook in gelyke veelte, en op gelyke wyze gebruikt, namelyk tot een half drachme, onder eenige vogt of iets anders vermengt; zy doen wel zweeten, verbeteren de quade zuure vogten, en zommige koortzen.

Doch dat van *Alzem* verſterkt meer de maag, en 't gedarmte, maar zo nuttig niet in hooftziekten.

Dat van *gezegende Diſtel* verſterkt meer de herſſenen, en is nuttiger in quaadaardige ziek-

Digitized by Google

ziekten, ook tegens pynen in de leeden.

Dat van *Waterlook* verſterkt meer het ingewant, en is dienſtiger tegens peſtilentiale koortzen, wormen, en verrottingen.

Dat van *Booneſtronken* verſterkt meer de nieren, dryft beter het water voort; &c,

Sal fixum Tartari.

℞. Tartari rhenani crudi, *zo veel't u belieft.*

Brand deze in een pottebakkers oven met een weerſtuitent vuur tot dat de klomp zich wit vertoont, waar van men, door warm water daar op te gieten, een loog maakt, 't geen men doorlekt, en in een glaze of aarde vat giet: dus dampt men het uit, tot dat al de vochtigheit vervlogen is, en zal men alsdan op den grond een wit zout vinden.

Indien men dit in een glaze vat doet, en eenige dagen in een kelder voor de bloote lugt open ſtelt, zo zal het ſmelten tot een OLI VAN WYNSTEEN DOOR AFZYPINGE, oneygentlyk zo genaamt.

Dit ontdoet, verdunt, en maakt de ſlymige vogten vloeibaar; verwekt den ſtoelgank, is ook in veele Chymiſche zaken dienſtig, &c,

Men geeft dat in tot een half ſcrupul, onder iets anders vermengt.

De

Digitized by Google

De OLY VAN WYNSTEEN is dienſtig, in eenig bequaam water of ſmeeringen vermengt, uitwendig tegens veel quaadaardige ſeeren.

Cryſtalli Tartari.

℞. Tartari rhenani, *fyn geſtooten, zo veel gy wilt.*

Laat dit met veel water opkooken, en noch warm zynde, door een vloeipapier klaar in een bequaam vat doorzygen, daar na een nacht over of langer in de koude gezet worden, op dat de Cryſtallen aan de kanten van 't vat aanwaſſen, die gy, als 't water weg gegoten is, moet vergaderen, en opdrogen.

Deze verdunnen, maken de drooge vuiligheit week, en verweken ſachtjes den ſtoelgang; worden ook bequaam by andere purgeerende middelen gevoegt.

Men geeftze in tot twee drachmen, onder wat anders vermengt.

Tartarus Vitriolatus.

℞. Liquoris Tartari, *zoo veel gy wilt.*

Laat hier in allenskens druppen de herovergehaalde Oleum vitrioli, tot dat 'er geen meer

Digitized by Google

meer opziedinge geſchiet, daarna dit droog uitdampen.

Dit wort om zyn deugdzaamheit een algemeen geneesmiddel genaamt; en is dienſtig voor 't graveel; de zwavelachtige ſlymige en ſcheurbuikige vogten matigende; nuttig tegens de geelzucht ſlaapzucht, verloren honger, &c.

Men neemt hem in van tien tot xx greinen, onder wat anders vermengt.

Tartarus Chalybeatus.

℞. Tartari albi crudi, *een pond.*
Rubiginis Ferri. iij *onçen.*

Mengt dit, geſtoten zynde, wel onder een: kookt dan dit mengzel in een yzere pot met acht of negen pont regenwater, tot dat de Wynſteen gemolten is; trekt deze vocht warm door een Hyppokraszak; zet dit dan in een yzere of aarde pot tien of twalef uuren weg, zo zullen de Kriſtallen, voorzien van een bruingeele verwe, aan de kanten en op den grond der pot zamen ſtemmen, die men, door de vocht zachtjes of te gieten, vergadert: zet dan de pot met het vocht weder op 't vuur, en dampt ze tot omtrent de helft uit; ſtelt ze dan als voren te ruſte, en vergaart de zaamgeronnene Kriſtallen: vaart thans met deze uitdampingen en kriſtalma-

kin-

Digitized by Google

kingen voort, tot dat gy al den Wynſteen daar uit getrokken hebt, en droogt ten laaſten de vergaderde Kriſtallen in de zon.

Deze opent de verſtoppingen der moeder, lever, en milt; doodt de wormen; is dienſtig tegens de quinende ziekten. &c.

Men geeftze in, doch niet hoger als tot een drachme, onder wat anders vermengt.

Tartarus Solubilis.

℞. Cryſtallorum Tartari, viij *oncen.*
Salis Tartari, iv *onçen.*

Doetze, vermengt zynde, in een verglaasde pot, en laatze met ontrent iij ponden regenwater een half uur lang zachtjes kooken; als 't afkookzel koud geworden is, doethet door een filt zygen, en tot een droogte uitdampen, zo zal het wit zout op de grond neer zakken.

Deze komt zeer met de Kryſtallen over een, doch werkt wat krachtiger; is heel goet tegens 't niergraveel, en in de verſtoppingen der Moeder, &c.

Men geeftze in tot twee ſcrupels, met wat anders vermengt.

Tar-

Digitized by Google

Tartarus Nitratus.

℞. Salis Tartari,
Prunellæ, *van elx zo veel 't u belieft.*

Smelt deze in gemeen water, lekt de vocht daarna door, en kookt ze tot dat 'er een korst op komt; dit op een koude plaats geſtelt, zullen de Kriſtallen ſchieten.

Deze verkoelt zeer fraay; in ganſch aangenaam in koeldranken en gorgelwateren; heel dienſtig tegens 't vervuilde tandtvleeſch, rottige tanden, en ſtinkenden adem, &c.

Men gebruikt deze in die zelvige waters, ook inwendig tot een ſcrupel, onder wat anders vermengt.

Sal Prunéllæ.

℞. Nitri puriſſimi, *tot poeder geſtoten, een pond.*

Smelt dit in een ſmeltkroes, en ſtrooit in 't geſmoltene by beurten een onçe gemeene Zwavel; als dit afgebrant is, giet dan de ge-

Digitized by Google

geſmolte Salpeter in een zuiver koper bekken, en maakt 'er koekjes af.

Dit doet zweten, verdunt de dikke vogten, vermindert de koortzige brant of hitte, is dienſtig tegens ontſteekingen, &c.

Men geeft 'et in tot een half draehme; ook, gebruikt men 't uitwendig in gorgelwaters, &c.

Tartarus Emeticus.

℞. Cryſtallorum Tartari, *anderhalf onçe.*
Croci metallorum, *een half onçe.*

Geſtooten zynde, kookt 'et in een genoegzame veelte regenwater tot dat 'er een vlies opkomt; klenſt het dan door een dubbel vloeipapier, en ſtelt het in een glas op een koude plaats om Kriſtallen te ſchieten.

Deze doet zeer licht de fluymen en andere quade vochten uit de maag overgeven door 't braaken.

Men geeftze in tot zes grein, onder wat anders vermengt.

Digitized by Google

Sal Saturni

Neemt zo veel Schelpwit als 't u belieft; giet hier op, zeer fyn geſtoten zynde, zo veel overgehaalde Azyn, tot dat ze 'er drie of vier vingerbreet boven ſtaat: laat dit zo lang meuken tot dat d'azyn is zoet geworden; gietze dan af, en damptze op een zacht vuurtje zo lang uit tot dat 'er een vliesje opkomt; dit geſtelt op een koude plaats, zullen de kriſtallen ſchieten, die men in de ſchaduwe drogen moet: thans dampt men 't overige weder uit tot dat 'er een vliesje op komt, en men vaart voort als voren.

Dit geeft men in brandige koortzen, ontſteekingen, en hitzigheden, &c, tot drie greinen, onder wat anders vermengt.

Men gebruikt het meeſt uitwendig in vuurige roos, heete gebreeken der oogen, en andere zeer warme quaalen.

Nitrum Antimoniatum.

Neemt het Water, dat na de afwaſſing van 't *Antimonium Diaphoreticum* is overgebleven, dampt het tot de helft uit; en 't op een koude plaats geſtelt zynde, zo zullen 'er de kriſtallen afſchieten.

Dit

Digitized by Google

Dit is goed tegen de twede en derdendaagſche koortzen, geelzucht, en om te zweten, &c.

Men geeft het in tot een ſcrupel, met wat anders vermengt.

Sal Nitri fixi, ejusque Liquor.

℞: Nitri puriſſimi, iij *onçen.*

Tot een fyn poeder gebracht zynde, doet het in een zuivere ſmeltkroes, en zet het op gloênde koolen, op dat het als water vloeye: als het vloeit, zo werpt 'er een gloênde kool in, en laat het dus branden tot dat de ingeworpe houtkool met de Salpeter al kokende verteert is: hervat dan weder d'inwerping van zulk een houtekool, tot dat de Salpeter niet meer vlamt, maar onder de droge groenachtige klomp blyft leggen. Neemt dan de Salpeter, die op deze wyze is vaſt gemaakt, ſmelt ze in een genoegzaame veelte heet water, lekt de vocht door een papier, en dampt het geklaarde in een bequaam glas uit tot dat het droog is, zo zal 'er op den grond noch een zeer ſcherp zout overblyven.

Dit zout werd in een glas in een kelder in d'opene lucht gezet, en daar zo lang gelaten, tot dat het al druipende in een helder vocht ver-

Digitized by Google

verſmolten is, waar aan men den naam van *Alcaheſt Glauberi* geeft.

Dit ontdoet de gommen en de harſſen, en opentze zodanig, dat daar door gemakkelyk ook een oprechte eigenaardige Tinctuur uit dezelve kan getrokken worden.

Sal Febrifugum.

Neemt de klomp, die na de diſtillatie van de *Spiritus Salis armoniaci* is overgebleven; ſmelt ze in een genoegzame veelte heet water, lekt ze dan door een papier, en dampt ze zo lang in een verglaasde pot uit, tot dat 'er een zeer wit zout overblyft.

Dit is zeer doordringende, verdunnende, openende, en verdeelende van aart; derhalven tegen de gaande en komende koortzen goet, &c.

Men geeft het in tot een ſcrupel, onder wat anders vermengt.

Vitriolum Martis.

℞j Limaturæ Chalybis, iij *onçen.*
Olei vitrioli, iv *onçen.*
Aquæ communis, x *onçen.*

Stelt dit twalef uuren te week, lekt dan 't

Digitized by Google

't geverfde water door, en dampt het uit tot dat 'er een vliesje op komt; zet het daarna in een kelder, op dat de Kriſtallen naar den grond ſchieten; vergadert dezelve, dampt d'overige vocht weder uit, en plaatſtze als voren, waar na men alle de vergaderde Kriſtallen op een papier opdroogt.

Dit opent ſterk de verſtoppingen in de binne deelen des lighaams; doodt de wormen; verbetert de quynziekten der vrouwsperzoonen; doet ook wel braaken, en de ſlymige koude vogten afzuiveren.

Men geeft het in tot een ſcrupel, onder wat anders vermengt.

Sal Volatile Cornu Cervi.

℞. Spiritum cornu cervi, *van den olygeſcheiden.*
Sal Cornu Cervi, *na d'eerſte diſtillatie verzamelt.*

Doet dit in een phiool, en daar op een helm gezet, en een ontfanger aangevoegt zynde, zal door een zeer klein doch by trappen vermeerderent vuur een vlug zout opklimmen, hangende aan de kanten en de pyp van de helm, dat men afzonderlyk moet verzamelen.

Dit

Digitized by Google

Dit doet wel zweeten, vordert het wateren, verdryft d'oorzaak der quaadaardige ziekten, verbetert de pynen in de lendenen en leden, opent de verſtoppende vogten, &c.

Men geeft 'er in tot een ſcrupel, onder wat anders vermengt.

Sal Volatile Succini.

Dit wort verkregen onder 't diſtilleren van den oly, waar van hier voren kan gezien worden.

Dit vordert het wateren zeer, dryft den ſteen af, en 't graveel, ook is 't de genaamde verſtoppingen der moeder openende, en 't baaren voorthelpende, &c.

Men geeft 'et in tot een ſcrupel, onder wat anders vermengt.

Sal Volatile Lumbricorum.

Dit wort bekomen onder 't diſtilleren van den Spititus, waar van hier voren kan gezien worden.

Dit is goed tegens de vliegende jicht of pynen der leeden, opent, en verſterkt de zenuwen; &c.

Men geeft 'et in als 't voorgaande.

Flo-

Digitized by Google

Flores Salis Armoniaci.

℞: Salis Armoniaci,
Marini, *dat uitgekapt is, vaar elx zo veel 't u belieft.*

Dit geſtoten en vermengt zynde, doet het in een ſteene kolf, waar op, geplaaſt in zand, een blinde helm gezet, en 't vuur in den beginne langzaam, thans allenskens harder daar ondergeſtookt zynde, tot dat het *Sal Armoniaci* onder de gedaante van meel opklimt; alsdan hout het vuur zo gaande, en wanneer gy merkt dat 'er niets meer opklimt, laat dan de vaten kout werden, licht het hooftdekzel zachtjes af, en vergadert met een veder de bloemen.

Deze openen zeer ſterk, dringen door, verdunnen de dikke ſappen, doet wel zweeten, bevorderen het wateren, en den omloop des bloeds, &c.

Men geeftze in tot acht greinen, onder wat anders vermengt.

Flores Benzoïn.

℞, Benzoïn optimi pulverati, iv *deelen.*
Arenæ, *een deel.*

Digitized by Google

Laat uit een aarde pot, op de wyze van een kolf gemaakt, waar op een papiere trechter gezet is, d'opklimming door een langzaam vuur geschieden; zo zullen na een verloop van een half uur de bloemen beginnen op te klimmen, die men om 't half uur met een vedertje verzamelen moet.

Deze zyn zeer dienstig in de naarborstigheit, kortheit en bezwaarheit van asemhalinge, ook in allerlei long-of borstziekten.

Men geefze in tot een scrupel, onder wat anders vermengt.

Ruptorium Commune.

Dit wort gemaakt uit d'alderscherpste loog; die na de konst opgedroogt is.

Dit gebruikt men uitwendig om 't vleesch te laten doodbyten, en dan daar in gaten of fontanellen te maken.

Digitized by Google

XVIII. AFDEELINGE.

Van de Chymiſche Poeders.

Crocus Martis aperiens.

Neemt twe oncen *Vylzel van Staal*; als dit gloeyend gemaakt is, zo ſtrooit 'er by beurten in zes oncen *Zwavel*, roerende het geſtadig met een yzere ſpatel, tot dat de zwavel t'eenemaal verteert is, en 'er een roodachtig poeder overblyft.

Deze opent de verſtoppingen der inwendige deelen des buiks, dood de wormen, verbetert de quynziekte, &c.

Men geeftze in tot een ſcrupel, onder wat anders vermengt.

Crocus Martis adſtringens.

℞. Croci Martis aperientis, *zo veel gy wilt.*

Laat het twee à driemaal weiken in de beſte Azyn, t'elkens een uur of twee lang; doet het dan in een ſmeltkroes, en brant het

Digitized by Google

door een heftig en geſtadig vuur uit, tot dat 't een roodachtig poeder wort.

Dit is goed tegens den buikvloed, roode loop, en 't bloeden, &c.

Men geeft het in tot xxv greinen, onder wat anders vermengt.

Crocus Metallorum.

℞. Antimonii crudi,
Salis Nitri, *van elx evenveel.*

Yder byzonder gewreven en ter degen vermengt zynde, doet het in een ſmeltkroes, en ſteekt het met een gloeyend yzer aan, op dat d'oppoffing geſchiede; alsdan zal 'er in de ſmeltkroes eene ſtoffe overblyven, ſaffraanig van verwe, die men met warm water zo dikwils moet afwaſſchen, tot dat het water t'eenemaal ſmakeloos blyft, daarna over een zacht vuur opdrogen.

Dit reinigt de maag door braaken, zuivert de gallige vogten, gelyk men die noemt; opent de verſtoppingen uit taaye ſcherpe ſlym, is goed tegens de tweede en derdendaagſe koortzen, &c.

Men ſteltze in twee onçen Spaanſche Wyn te meuken tot een halfſcrupel ten hoogſten, en na gedane lekking door vloeipapier geeft men deſe Wyn in, &c.

Au

Digitized by Google

Antimonium Diaphoreticum.

℞. Antimonii crudi, v *onçen.*
Nitri puriſſimi, xv *onçen.*

Ter degen vermengt en tot een zeer fyn poeder gebracht zynde, werpt het by beurten en lepelsgewyze in een gloeiende ſmeltkroes, en laat d'oppoffing geſchieden, thans de ſtoffe noch een half uur in 't vuur ſtaan, zo nochtans dat ze niet vloeye; werpt daarna dezelve met de ſmeltkroes in warm regenwater, 't welk aanſtonds melkachtig zal worden: giet dan deze witte vocht af, en doet weder verſch water op d'overblyfzelen, en dit zo lang hervattende, tot dat de vocht zich niet meer melkachtig vertoont; giet dan al die vocht van 't gezonkene poeder af, en droogt het ſmakeloos overgebleve poeder langzaam op, 't geen men bewaren, en voor 't aandoen van de lucht wel beſluiten moet.

Dit is goed in gaande en komende koortzen, ook tegens de qualen en ziekten, die men door 't zweeten helpen moet.

Men gebruikt het tot een half drachme, onder wat anders vermengt.

Digitized by Google

Butyrum Antimonii.

℞. Antimonii crudi,
Mercurii ſublimati corroſivi, *van elx zo veel gy begeert.*

Vermengt dit ter degen in een ſteene mortier, en haalt het over in een glaze retort met een wyden hals op 't zant, het vuur by trappen vermeerderende, zo zal de vocht of Boter van Antimony, het ys gelyk, opklimmen. Stremt deze in den hals of den beginne des ontfangers, hout 'er voorzichtig een gloênde kool aan, op dat ze ſmelte, en haalt d'overgehaalde vocht door een glaze retort noch eens over.

Deze is een daadelyk brantmiddel, word meeſt uitwendig, en voorzichtig gebruikt tegens quaadaardige toevallen.

Cinnabaris Antimonii.

Dit verkrygtmen na de diſtillatie van de *Butyrum Antimonii*, indien men 't ook eenige uuren lang een ſterk en onderdrukkent vuur geeft, namelyk door 't zand; want zo zal de Cinabar opvliegen, en zich aan de kanten van den hals des ontfangers hechten.

Dit

Digitized by Google

Dit is goed in de pokjes, tegens de vallende ziekte, en die door zweeten moeten geholpen worden.

Men geeft het in tot vyf greinen, onder wat anders vermengt.

Bezoärdicum minerale.

℞. Butyri Antimonii, *zo veel gy wilt.*

Giet 'er zo veel herowergehaalde *Spiritus Nitri* op, tot dat d'opziedinge ophout; dampt dan dit mengzel uit tot dat 'et droog is, gloeit het daarna in een smeltkroes, tot dat 'et niet meer wazemt, en de stoffe heel wit is, die men met warm water zo lang moet afzoeten, tot dat ze t'eenemaal zonder smaak is.

Dit doet wel zweeten, is goed tegens quaadaardige koortzen, harde klieren, en in borstwater, &c.

Men geeft 'et in tot een half scrupel, onder wat anders vermengt.

Vitrum Antimonii.

Neemt zo veel *Antimony*, tot een zeer fyn poeder gebracht, als gy wilt, brant ze

Digitized by Google

in een ſkeene verglaasde pan eerſt eenige uuren op een langzaam vuur, tot dat de rook begint op te houden, roerende haar geſtadig met een houte ſpatel, op dat ze niet klontere; vergroot dan het vuur tot dat het vat gloeyend wort, en de ſtoffe in een grys poeder verandert; giet deze in een ſmeltkroes, en gloeit ze zo lang, tot dat ze als waſch vloeit; alsdan giet het uit op een kopere plaat, van te voren warm gemaakt, en laat het langzaam verkoelen, opdat het glas niet ſpringe.

Dit verwekt het braaken, en den ſtoelgang.

Men geeft 'et zelden in ſtoffe in, maar men laat daar van tot tien greinen in anderhalf onçe witte wyn een nacht warm ſtaan te meuken, 't geen men dan doorlekt, eens opziend, en dan in geeft.

Mercurius Sublimatus corroſivus.

℞. Mercurii crudi, *zo veel 't u belieft.*

Smelt dit in een genoegzaame veelte goed Sterkwater, en dampt na d'ontdoening dit water op een langzaam vuur uit, tot dat het poeder droog wort; mengt 'er dan een gely-

ke.

Digitized by Google

ke veelte uitgeknapt keukenzout onder, en heft ze teffens door een ſterk vuur op, tot dat de Quik zich als een Sublimaat in de phiool vertoont.

Deze gebruiktmen meeſt uitwendig tot inbrandingen; want inwendig is dit vergiftig, verwekt braken en quylen, al waſt 't maar een grein ingenomen, doch zeer dienſtig tot Chymiſche werkingen.

Mercurius Sublimatus dulcis.

℞. Mercurii Sublimati corroſivi, *een once.*
Mercurii vivi, vi *drachmen.*

Wryft dit in een ſteene mortier, tot dat de Quik t'eenemaal verdweenen is; doet dit poeder in een glaze ſublimeerphiool, geplaaſt in zant, en heft de Quik door een trapgewys vuur op, die omtrent den hals van de phiool zal blyven hangen, indien gy op 't laaſt het vuur genoegzaam verſterkt heft dan de ſtoffe, uit de phiool genomen, weder op, en herdoet dit ten derdemaale, of tot dat de Quik ganſch ſmakeloos is.

Deze purgeert zachjes, is dienſtig tegens de geile beſmettingen, en ziekten, die daar

Digitized by Google

uit voortkomen; verjaagt de wormen uit den buyk, &c.

Men geeft die in tot xv greinen, onder wat anders vermengt.

Mercurius Præcipitatus albus.

℞. Mercurii crudi, *een onçe.*
Aquæ fortis generosæ, ij *onçen.*

Stelt dit op een warme plaats, tot dat de Quik gesmolten en geheel verdweenen is; giet deze ontdoening druppelsgewyze in sterke pekel, dan zal 'er een wit poeder naar den grond zinken, 't geen men met warm water zo lang moet afwasschen, tot dat al de scharpheit daar van is, daarna tusschen zaamgevouwe papieren met een zeer langzame warmte opdrogen.

Deze verwekt het braaken of overgeven en de stoelgang; is goed in slymige ziekten, quade pókken, &c.

Men gebruikt ze zelden inwendig en niet meer als tot acht grein, onder wat anders vermengt. Doch uitwendig onder smeerингen tegen schurft en andere qualen in de huit.

Mer-

Digitized by Google

Mercurius Præcipitatus ruber.

℞. Mercurii vivi, *een onçe.*
Aquæ fortis, ij *onçen.*

Laat dit zo lang in een glaſe phiool op 't zant ſtaan, tot dat de Quik ontdaan is; dampt het daarna op een ſtark vuur uit, tot dat de de Quik zich rood vertoont.

Deze wort, doch zelden en zeer omzichtig, in pokdranken gebruikt; maar voornaamlyk uitwendig, en zo iſze dienſtig om vleeſſige uitwaſſen in wonden of gezwellen te bedwingen en te verminderen; onder ſmeeringen vermengt, tegens verſcheide Qualen in de huit, als ſeere hoofden, ſchurftpuiſten, &c.

Magnes Arſenicalis.

℞. Arſenici albiſſimi,
Antimonii crudi,
Sulphuris flavi, *van elx* ij *onçen.*

Tot poeder gebracht, en in een phiool beſloten zynde, bedompelt het in 't zand; doet 'er dan volgens de kunſt een vuur onder

Digitized by Google

tot dat alles ſmelt, en een donkerroode verwe bekomt; alsdan neemt de ſtoffe uit het verkoelde vat.

Deze dient voor het *Emplaſtrum Magneticum Arſenicale* of peſtplaaſter, hier vooren beſchreven.

Lapis Medicamentoſus.

℞. Vitrioli albi,
Colcothar vitriol, *van elx een half pond.*
Aluminis crudi, *een onçe.*
Boli armenæ, iv *onçen.*

Doet dit alles in een verglaasde pot, giet 'er zo veel gediſtilleerde Azyn op, dat zy 'er twee vingerbreet boven ſtaat, en ſtelt het wel geſtoten twe dagen te meuken; zet daarna de pot op 't vuur; opdat al de vochtigheit uitdampe, en de ſtoffe verharde.

Deze wort zelden ingegeven, maar men ſmeltze in eenige vogt, en gebruiktze van buiten tegen de zaadvloet, voor de ſeere oogen van de pokjes, om 't bloeden te ſtillen, &c.

præ-

Digitized by Google

Præparatio Chalybis.

Neemt zo veel van de zuiverſte *ſtaale-Plaatjes* als gy wilt; laat ze gloeyen, en houd 'er een rol zwavel tegen, zo zullen ze gelyk waſch ſmelten; 't geen van 't geſmolte ſtaal al druppelende neervalt, ontfangt dat in een aarde pot gevult met kout water; neemt het dan uit het water, zuivert het van de Zwavel, droogt het op, en wryft het tot een fyn poeder.

Van dit ſtaal wort ook het CROCUS MARTIS APERIENS gemaakt, door de weerſlag van 't vuur.

Van de krachten en 't gebruik der *Crocus Martis Aperiens* ziet hier voren.

't Bereide ſtaal voorſchreven is goed om 't zuur te breeken, en alle ſalpeterachtigheit in de humeuren des lighaams, by gevolg ook de ziekten, die daar uit ontſtaan te verbeteren.

Men geeft het in tot een halfdrachme, onder wat anders vermengt.

Præparatio Scammonii.

Neemt zo veel gewreve *Scammonium* als gy wilt, ſtrekt het uit op een papier, beprikt op.

Digitized by Google

op verſcheide plaatzen door een ſpelt, en houd 'et over gloeende koolen, rookende door 't beſtrooyen van geſtoote levende Zwavel, tot dat het witachtig word, ondertuſſchen het roerende, op dat het niet klontere.

Deze purgeert de galachtige humeuren, als menze noemt, en men geeftze in tot een ſcrupel.

Præparatio Cornu Cervi Philoſophica.

Hangt de ſtukken van *Hartshoorn*, als gy Brandewyn begeert over te halen, gehecht aan een draad, zo in den hals van de kolf, dat ze den wyn niet raken; zet 'er dan de helm op, en begint de diſtillatie, en aldus zal de Hartshoorn door d'opklimmende dampen na herhaalde diſtillatien tot een breekbare ſtoffe gebracht worden.

Deze is goed tegens de quaadaardige ziekten, doet wel zweten, verbetert het zuur, &c.

Men geeft 'et in tot een half drachme, onder wat anders vermengt.

Præparatio Lapidis Calaminaris.

Neemt zo veel *Klementſteen* als gy wilt, gloeit hem, en bluſt hem in gemeen water uit

Digitized by Google

uit, wryft hem daarna op een mormersteen tot een zeer fyn meelig poeder, en maakt 'er brokjes van.

Dezedient tot het *Emplastrum è Lapide Calaminari*, hier voren beschreven; zy verdroogt, maakt rooven, verbetert de smertingen aan de kinderen, doet het vleesch in de zweeren groeyen, &c.

Men gebruikt 'et uitwendig.

Op die zelfde manier wort gemaakt de

Præparatio Tutiæ.

Deze is goed (uitwendig alleen, of in zalven, plaasters en oogwateren gebruikt) om op te drogen, tegens kankerige gezwellen, hetsige roode lopende oogen, &c.

Præparatio Asellorum, Lumbricorum.

Neemt zo veel *Steenkrobben* of *groote Aardwormen* als gy wilt, wascht ze afzonderlyk in gemeen water, tot dat 'er alle onzuiverheit van is, daarna droogt ze langzaam op.

De eerste is goed tegen 't graveel, pynen in de nieren; vordert het watermaken, verdunt de slym, &c. Men

Digitized by Google

Men gebruiktze tot een half drachme, ook uitwendig in de gebreken der oogen, en pynen in d'ooren.

De laaste zyn dienstig tegen de gicht, kramp, geelziekte, het kolyk, &c.

Men gebruiktze tot een half drachme, onder wat anders vermengt, ook uitwendig.

Præparatio Coralliorum rubror. Oculorum Cancri, Margaritarum.

Neemt zo veel *rood Koraal*, *Kreefsoogen*, of *Peerlen* als 't u belieft, wryft ieder bezonder op een porphiersteen, daar by doende eenige druppelen roozewater, en maaltze zo lang, tot datze tot een zeer fyn poeder gebracht zyn, en ze, tusschen de tanden genomen, niet de minste knerzing veroorzaken, droogt ze daarna een weinig, en brengt ze tot brokjes.

Deze alle dooden 't zuur, verbeteren de scherpe opzoode in de maag, en 't bloed; maatigen de hitzige opvliegingen in de koortzen; stillen den overtolligen vloed, &c.

Men geeft ze in tot een half drachme, onder wat anders vermengt.

Uftie.

Digitized by Google

Uſtio Cornu Cervi.

Neemt zo veel van den *doodſchen Klomp*, die na de diſtillatie van den Geeſt van Hartshoorn is overgebleven, als gy wilt, brant hem in een ſmeltkroes, tot dat hy t'eenemaal wit is, en wryft hem daarna zeer fyn.

Dit heeft dezelve kracht als de naaſt voorgaande; verdryft ook de wormen, &c.

Uſtio Plumbi.

Neemt zo veel zeer dunne *loode Plaatjes* als gy wilt, *Zwavel* zo veel genoeg is; legt het laag op laag in een nieuwe aarde pot, ſteekt het vuur daar op aan, en roert het brandent loot met een yzere ſpatel zo lang om, tot dat 'et t'eenemaal tot aſche verbrant is; 't geen men dikwils met gemeen water moet afwaſſchen, en opdrogen.

Dit maakt vlees in de gezwellen en wonden, ook roven; is dienſtig tegen vochtige zweeren, die quaadaardig, kankeragtig, en rottig zyn.

Men gebruikt het uitwendig alleen, ook wel onder zalven en plaaſters vermengt.

EINDE.

RE-

Digitized by Google

REGISTER

der

Geneesmiddelen, in de

LEEUWARDER

APOTHEEK

Begrepen.

A.

Acetum Calendulæ, 28
Deſtillatum. 29
Roſaceum. 28
Rutaceum 29
Sambucinum. 28
Aloë Abſinthites. 135
Antimonium diaphoreticum. 153
Aqua Anhaltina. 20
ant-Epileptica. 21
anti-Paralytica. 22
anti-Scorbutica. 23

Aqua

Digitized by Google

REGISTER

Aqua Cardui benedicti. 17
Centaurei minoris. ibid:
Ceraſorum nigror: Compoſita: 24
Chelidoniæ majoris. 17
Cinnamomi ſimplex 17
Spirituoſa. 25
Corticum Aurantiorum. 18
Citriorum ſimplex. ibid:
Spirituoſa. ibid.
Florum Chamæmeli 17
Lavendulæ. 17
Liliorum Convallium. 18
Rorismarini. 19
Sambuci. 17
Tiliæ. 17
Fœniculi. ibid:
Fortis. 104
Hyſſopi. 17
Ligni Saſſafras. 19
Majoranæ. 19
Maſtichina. 25
Meliſſæ. 17
Menthæ. ibid:
Petroſelini. ibid:
Pulegii. ibid:
Roſarum. ibid:
Rutæ. ibid.
Theriacalis. 26
Vitæ Compoſita. 26

Ze-

Digitized by Google

Zedoariæ Compoſita. 27
Balſamum ant-Apoplecticum. 82
Stomachicum. 84
Sulphuris Aniſatus. 129
Juniperinum. 129
Succinatum. 129
Terebinthinatum. 129
Vulnerarium. 84
Bezoardicum minerale 155
Butyrum Antimonii. 154
Caro Cydoniorum. 43
Cerotum é Cumino. 93
Chalybis præparatio. 161
Cinnabaris Antimonii. 154
Confectio Alkermes. 51
Conſerva Abſinthii. 41
Anthos. 42
Florum Calendulæ. 43
Salviæ. 42
Violarum. 43
Menthæ. 42
Roſar: pallidarum. 43
rubrarum. 42
Coralliorum rubrorum Præparatio. 164
CornuCervi præparatio 162
Uſtio. 165
Cortices Aurantiorum } Condita. { 40
Citriorum } { ibid
Crocus Martis adſtringens. 151

ape-

Digitized by Google

aperiens. 151
Metallorum. 152
Cryſtalli Tartari. 139
Diaſcordium 50
Electuarium Cholagogum. 47
Diacatholicum. 45
Hiera picra. 46
Hydragogum. 48
Elixir Aſthmaticum. 115
Proprietatis. 115
Stomachicum. 116
Vitæ. 118
Uterinum. 117
Emplaſtrum Diachylon cum gummi. 87
Diapalma. 86
Gummi-Croceum. 88
é Lapide Calaminari. 88
Magnetic: Arſenicale. 89
Mercuriale. 90
de Sapone. 91
Stichticum. 91
Stomachicum. 92
Extractum Abſinthii. 132
Angelicæ. 131
Cardui Benedicti. 133
Centaurei minoris. 133
Contrajervæ. 132
Croci. 132
Flor: Papaveris erratici 133

Gen-

Digitized by Google

Gentianæ. 132
Heleni. 131
Hellebori nigri. 132
Opii. 134
Pyrethri. 132
Rhabarbari. 134
Scordii. 133
Stipit. Dulcamaræ. 132
Taraxici. 133
Trifolii Aquatici. 133
Flores Benzoin. 149
Salis armoniaci. 149
Lapidis Calaminaris præparatio. 162
Lapis medicamentosus. 162
Liquor Myrrhæ. 74
Salis Nitri fixi. 145
Lumbricorum præparatio. 163
Magisterium Guttæ Gambæ. 135
Magnes arsenicalis. 159
Margaritarum præparatio. 164
Mel Chelidonæ. 37
Rosarum. 38
Mercurius Præcipitatus albus. 158
ruber. 159
Sublimatus corrosivus. 156
dulcis. 157
Nitrum Antimoniatum. 144
Nuces moschatæ Conditæ. 39
Oculorum Cancri præparatio. 164

Digitized by Google Oleum

Oleum Absinthii per destillationem. 122
infusionem. 69
Amydalarum dulcium. 67
Anisi. 120
Baccarum Juniperi. 120
Carminativum. 71
Carui. 121
Caryophyllorum. 123
Castorei Compositum. 71
Ceræ. 126
Chamemeli per destillationem: 122
infusionem. 70
Cinnamomi, 123
Cornu Cervi fœtidum. 125
Corticum Aurantiorum. 121
Citriorum. ibid:
Cumini. 121
Fœniculi. ibid:
Hyperici. 70
Lavendulæ. 122
Laurinum. 68
Ligni Rhodii. 125
Sassafras. 125
Macis. 123
Majoranæ. 122
Mastichis. 126
Menthæ. 122
Nervium. 72
Nucis moschatæ. 67

Ori-

Digitized by Google

Origani cretici. 122
Ovorum. 68
Palmæ. 67
Petræ, 128
Rorismarini. 122
Rutæ. ibid:
Sabinæ. ibid:
Scorpionum. 70
Spicæ. 128
Stomachicum. 73
Succini albi. 126
Terebinthinæ. 127
Terræ. 128
Vitrioli, 127
Pilulæ Cachecticæ. 59
Catholicum. ibid:
Palychreſtæ. 61
Ruffi. 60
de Styrace. ibid:
Plumbi Uſtio. 165
Præparario Aſellorum. 163
Chalybis. 161
Corallorum rubrorum. 164
Cornu Cervi philosphica. 162
Lapidis Calaminaris.. 162
Lumbricorum. 163
Margaritarum. 164
Oculorum Cancrorum. ibid.

Scam-

Digitized by Google

Scammonii. 161
Tutiæ. 163
Pulvis é Chelis Cancrorum Compositus. 54
Dianthos. ibid:
Liberans. 55
Panchymagogus. 56
Sternutatorius. ibid
ad Suffitum. 57
ad Vermes. 58
Radices Calami aromat. Cond. 40
Enulæ Camp. Cond. 39
Eryngii. Cond. 40
Zingiberis. Cond. 39
Resina Agarici. 135
Guajaci. ibid:
Jalappæ. ibid:
Scammonii. 134
Rob Juniperinum. 37
Sambucinum. 36
Ruptorium commune. 150
Sal Absinthii. 137
Cardui benedicti. 137
Febrifugum. 146
Fixum Tartari. 138
Nitri fixi. 145
Prunellæ. 142
Saturni. 144
Scipitum fabarum, 137

Digitized by Google

Volatile Cornu Cervi. 147
Lumbricorum. 148
Succini. ibid:
Scammonii præparatio 161
Spiritus Aromatico oleosus. 96
Cardiacus. 96
Carminativus, 97
Cochleariæ, 101
Cornu Cervi. 99
Levistici. 101
Lumbricorum, 100
Matricalis. 98
Nitri dulcis carminativus. 102
simplex. 102
Salis armoniaci. 99
dulcis. 103
simplex. ibid:
Vini camphoratus. 114
rectificatus. 95
Tartarisatus. 95
Syrupus Carminativus. 30
Cochleariæ compositus. 31
Papaveris albi. 32
Pectoralis. ibid,
quinque Radicum, 33
de Rheo, 35
Foliorum Sennæ. 36
è Succo Cardui benedicti 34
Papaveris erratici. 35

Vio-

Digitized by Google

Violarum. 34
Tabellæ purgantes. 66
Tartarus Chalybeatus. 140
Emeticus. 143
Nitratus. 142
Solubilis. 141
Vitriolatus. 139
Theriaca. 49
Tinctura Alexipharmaca. 105
anti- Nephritica. 112
Caſtorei. 109
Catechu. 108
Cathartica. 113
Cinnamomi. 107
Cort: Winterani. 107
Croci. 107
Gummi laccæ. 109
Kinæ Kinæ. 108
Ligni Colubrini. 107
Martis. 110
Mirrhæ. 111
Opii. 111
Regia. 106
Succini. 111
Tartari. 111
Theriacalis. 112
Trochiſci Albi Rhaſis. 63
Alhandal. ibid:
Bechici albi. 64

Digitized by Google

nigri. ibid:
de Myrrha. 65
Odoriferi. 66
Tutiæ præparatio. 163
Vitriolum Martis. 146
Vitrum Antimonii. 155
Unguentum Album Camphoratum. 75
ad Ambusta. ibid:
Basilicon. 76
Desiccativum rubrum. 77
Digestivum. 79
ad Flatus. 77
Fuscum. 79
Odoriferum. 80
ad Scabiem. 81
Vermes. ibid:
Ustio cornu cervi. 165
Plumbi. ibid:

FINIS.

KEU-

Digitized by Google

KEUREN

rakende de

APOTEKERS

en den

APOTHEEK

binnen Leeuwarden.

Burgermeesteren, Schepenen en Raden der Stad Leeuwarden, overwegende de gezondheit des menschelyken lichchaams een onwaardeerlyke schat te wezen, en 't grootste geluk hier op aarde; om welke te bewaren, of, verlooren zynde, weder te bekomen, de groote Schepper, Oppervoogt en Bestierder van 't heelal naar zyne oneindige goedheit veele en verscheide hulpmiddelen aan 't menschelyk geslacht verleent heeft, dewelke zonder goede toebereidinge niet naar behooren konnen gebruikt worden; en alzo door eervarentheit gebleken is, dat daar inne dikwils

Digitized by Google

merkelyke misslagen begaan zyn, hebben ten beste van onze ingezetenen goedgevonden, en ten hoogste noodzaaklyk geacht daar tegen, zo veel doenlyk, te voorzien. En alzo dienaangaande door de Geneesheeren dezer Stede met groote en zorgvuldige naarstigheit is te zamen gestelt een APOTHEEK, zo is't, dat wy, opdat dezelve behoorlyk in acht genomen wierde, de volgende keuren aangaande d'Apothekers en den Apoteek vast stellen.

I

Dat niemant na dezen als Apotecker in onze stad zal toegelaten werden, ten waar hy van te voren, ten overstaan van Gemachtigden uit de Majestraat, door twee Doktoren, en zo veel Apotekers, by beurte door dezelve Gemachtigden ten dien einde te noemen, wegens zyne bekwaamheit zal onderzocht zyn, en daarenboven voorzien van goede getuigenissen wegens zyn leven en wandel.

II.

Dat d'Apotekers hunne winkels zullen voorzien moeten van alle geneesmiddelen, zo enkelde als t'zaamgevoegde, in dezen Apoteek uitgedrukt: op peene van dertig stuivers wegens y-

der

Digitized by Google

der't geen onbreekt, en zo dikwils zulks te gebeuren komt; zullende, nochtansaan yder Apoteker geoorlooft zyn ook andere geneesmiddelen te bereiden en te verkopen, waar van in dezen Apoteek geen gewag gemaakt word.

III.

Dat d'Apotekers de geneesmiddelen, in dezen Apoteek uitgedrukt, naar den inhout der zelve zullen moeten bereiden, en dezelve, vervaardigt naar dat voorschrift, dus te koop houden en leveren.

IV.

Dat aan d'Apotekers niet geoorlooft zal zyn de ziekten te bezoeken, hen geneesmiddelen voor te schryven, of zonder voorschrift van eenen Arts eenige Slap-Quik-Braak-of sterke Purgeermiddelen in te geven; noch aan iemant te verkopen, waar in eenig gevaar mocht wezen, ten waar het zelve met bydoening van den naam, of by geschrifte mocht verzocht worden; op peene van daar over naar gerade, andere ten voorbeelde, gestraft te worden.

V.

Dat d'Apotekers geene t'zaamgestelde of bereide geneesmiddelen, in den voor-

Digitized by Google

voorſchreven Apoteek uitgedrukt, van elders zullen mogen ontbieden, verkopen, of leveren, dan op goedkeuring van eenen Artsen Apoteker; op peene van zes gulden, telkens te verbeuren.

VI:

Dat ten overſtaan van Gemachtigden uit de Majeſtraat door twee Artzen en twee Apotekers (als boven gekooren) twee of meermalen 's jaarlyks de winkels der Apotekers zullen bezocht, en naarſtelyk onderzocht werden, of dezelve al met goede en verſche geneesmiddelen voorzien zyn, ten einde de niet goedgekeurde en verouderde weg geworpen, en andere betere en van behoorlyke kracht in der zelver plaatſe gedaan wierden: welk onderzoek en wegdoen der afgekeurde geneesmiddelen d'Apotekers op geenerlei wyze zullen hebben te weigeren, op peene van twalef gulden.

VII.

Dat zo een Arts eenig min gebruiklyk, of om 't ſaizoen van 't jaar niet te bekomen geneesmiddel quam voor te ſchryven, geen Apoteker, zonder ordre of bewilgiug van den Arts, daar in niet de minſte verandering zal mogen maken.

VIII.

Digitized by Google

KEUREN

VIII.

Dat alle Apotekers, die thans zyn toegelaten, en namaals zullen toegelaten worden, onder plechtigen eede zullen beloven de bovenstaande derde en zevende keure in alle deelen puntelyk na te komen.

Aldus gedaan en vastgestelt by d'achtbare Maiestraat der Stad Leeuwarden, tot der zelver vermeerderinge, verklaringe, en herroepinge.

Op 't Raadhuis der zelver Stede, den 13 May 1687.

Uit bevel van den Raad,

L. v. GREVEN,

in 't afwezen van den Secretaris.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

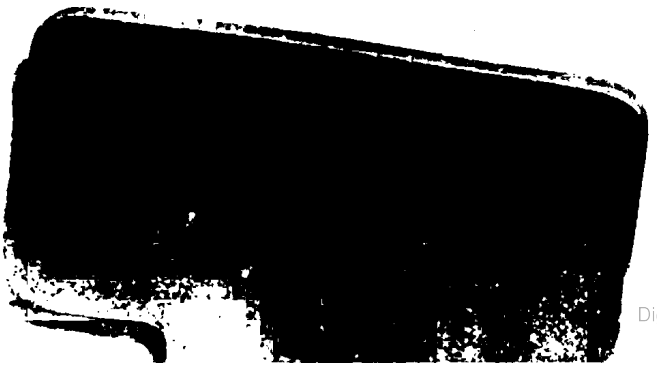

Digitized by Google

Digitized by Google